

INFORMASJONSBLAD FOR ELDRE I STAVANGER

Mortepumpen

NR. 2/2023

47. ÅRGANG

Informasjonsblad for eldre i Stavanger

Utgitt av:

Stavanger kommune
Helse og velferd

Redaktør:

Stein Hugo Kjelby
sthugokj@online.no

Redaksjonskomité:

Geir Johansen
geir.johansen@stavanger.kommune.no
Bente Hildeng Næss
bentehildengnaess@gmail.com
Anne-Grethe Thesen Godal
aggodal@gmail.com
Stein Hugo Kjelby
sthugokj@online.no

Redaksjonens adresse:

«Mortepumpen»
Olav Kyrresgt. 23
Innbyggjerservice
Postboks 8001
4068 Stavanger
Kari Bang Jacobsen
kari.bang.jacobsen@stavanger.kommune.no
Tlf. 51 50 72 48

Bladet kommer ut 4 ganger pr. år og sendes fritt til alle over 67 år i Stavanger kommune. Dersom noen ikke ønsker å få Mortepumpen tilsendt må det meldes til redaksjonen.

Neste nummer postlegges 27.09.2023
Stoff må være i redaksjonen 23.08.2023

Forside: Stavanger kommune har startet demenskor. Jakob Niedziela, kordirigent på kulturskolen leder det nye koret sammen med musikkpedagog Merete Ferstad. Han skaper fra første stund energi og engasjement med øvelser og kjente sanger. Foto: Solfrid Sande. Les mer på side 42.

Opplag: 15.000 eksemplarer

Layout: Rita Oosterhuis

Trykk: Kai Hansen Trykkeri

Internett:

www.stavanger.kommune.no/mortepumpen

Annonsepriser:

Bakside	kr. 4.500.-
Hel side inni bladet	kr. 2.500.-
Halv side inni bladet	kr. 2.000.-
Mindre	kr. 1.000.-

Gjelder for kommersielle annonsører.

Tidligere utgaver av Mortepumpen
blir nå lagret på

<https://issuu.com/search?q=mortepumpen>

PÅ REDAKTØRKRAKKEN:

Det vi ikke har, vil vi få det?

Hvis du spør den jevne innbygger i Stavanger hva vedkommende synes om å bo i kommunen, vil vi anta at svaret ubetinget er positivt. Selv om det meste i byen fungerer godt, vet vi likevel av erfaring at mye kan gjøres bedre eller på en annen måte, som gir mer og bedre uttelling til byens befolkning. Et ordtak sier at «Enhver er seg selv nærmest». I vår alder dreier forventningene seg kanskje om meg og mitt. For eksempel hvordan vil kommunen løse mine helsemessige problemer når de en dag måtte oppstå. To av våre profilerte politikere har i dette nummer av Mortepumpen tilkjennegitt hvordan de vil løse uløste oppgaver blant annet innen eldreomsorgen.

Men først vil vi honorere kommunen med sitt nyeste tilbud. Mange av oss fulgte med i NRK sin serie «Demenskor» og ble mektig imponert. Nå har Stavanger kommune startet et lignende opplegg. Antall demente er økende og det ble gjennom serien beviselig dokumentert at demenskor var til god hjelp for deltakerne. Det samme håper en å oppnå med demenskor i Stavanger. Les mer på side 42 om deltakelse.

Sommeren står for døren, og når dette leses er det kun et par måneder igjen til valget. Valg er alltid spennende fordi valgresultatet kan ha innvirkning på vår hverdag i mange år fremover. Da gjelder det å velge riktig. På bakgrunn av partienes valgprogram får vi velgere, til en viss grad, mulighet til å påvirke vår fremtid, og det som jeg synes er bra for meg. Som nevnt tidligere, presenterer to politikere sine tanker om hva de vil tilby sine velgere om de vinner valget. Du finner deres innlegg på side 8 og side 18. Vi håper den beste vinner. Men det er det du og jeg som er med å avgjøre. Får vi da det vi vil ha?

Redaksjonen ønsker alle en riktig god sommer!

Er du her også?

Tekst og foto: Anne-Grethe Thesen Godal

Mange av oss bidrar i det stille. Jeg kan likevel ikke unngå å merke meg Kjellaug Hidle. Så snart jeg tar meg en tur i Stavanger og omegn, er plutselig Kjellaug der. Som pensjonist er hun tydeligvis opptatt av å fortsette å være aktiv. Alder er ingen hindring. Det er helsa det kommer an på, slår Kjellaug fast. Noen er heldige og har god helse. Andre må innfinne seg med at etter som årene går, svikter helsen. Og da kan det være lettere sagt enn gjort å sørge for å være i aktivitet og høre på råd fra «folkehelseguruene».

For Kjellaug er det naturlig å alltid være i aktivitet. Uten trives hun ikke. Hvordan ble det slik tro?

Jenta fra Nord-Hidle

Selv om Nord-Hidle ligger i den nordlige delen av store Stavanger, er det kanskje ikke så mange som har vært på øya som er en del av Sjernarøyene. Det måtte i tilfelle være de fastboende som har flyttet ut eller de mange som har hytte der nord og gjerne har tatt seg en båttur gjennom Hidlesundet.

Fra Hidlesundet ser du ikke farsegården der Kjellaug vokste opp. Øyas største gård Hidle ligger mer østvendt og har god utsikt mot Ombo. Og dit kom Kjellaugs mor fra Vestre Gausdal en gang i mellomkrigstiden. Det må ha vært litt av en overgang for henne, og

Kjellaug skulle gjerne visst mer om hvordan moren opplevde å flytte fra innlandet på Østlandet til en gård der vest i øyriket. Det

var en gård som langt på vei måtte være selvforsynt på alle vis. Kjellaug tenker at ofte er det slik at vi glemmer å spørre, før det er for seint.

Kjellaug og de 3 eldre søsknene ble født i «heimahuset». Kjellaug var den yngste og ble født da moren var 41 år. Den omreisende jordmoren kom nok med veska si. Uten hadde det neppe gått så bra, tenker Kjellaug. Og det lille samfunnet visste å ta vare på hverandre.

Før Kjellaug ble født i 1941, fikk foreldrene i en periode ansvaret for 3 barn i alderen 6-8 år. De bodde på nabogården, og det tragiske skjedde at foreldrene døde av kreft. Og da bidro man selvsagt.

Til høyre på bildet av Hidlegården ser vi det lille skolehuset. Der gikk Kjellaug på skolen i 8 år sammen med de få andre barna på øya. Det var barn i alle aldre i ett og samme klasserom. Onkelen, bror til far var

Heimagarden og skolehuset

skolens lærer, og det var et gode at de slapp å ta skolebåten slik mange barn på øyene må i dag. Skolearbeidet og gårdsarbeidet gikk hånd i hånd. Bedre grunnutdanning skal en lete lenge etter. Og skoleturen til Ombo har Kjellaug friskt i minne. Onkelen tok barna med i motorbåten, og på Ombo besteg de Stavangers høyeste fjell på hele 514 meter. Kanskje det var grunnlaget for mye av alt det Kjellaug har funnet på av aktiviteter senere i livet?

For videre utdanning måtte Kjellaug reise hjemmenfra. Mors bror i Vestre Gausdal tok i mot Kjellaug, slik at hun kunne gå på framhaldskolen der. Og så bar det videre til folkehøgskole i Sunnhordaland og Statens gartnerskole Jensvoll i Lier ved Drammen (fra 1998: Lier videregående skole). I tillegg var det viktig med økonomisk innsikt, og dermed ble det ett år på Uldals handelsskole i Stavanger.

Gartneren og tegneren

Etter endt utdanning var det naturlig å søke jobber på gartneri og planteskoler. Kjellaug fikk brukt sin erfaring fra «heimagarden» og alt hun hadde lært hos Rogaland Gartneri i Dusavika, på gartneriet i Madlaliå og på en planteskole i Hillevåg. Arbeidssteder som ikke eksisterer lenger.

Som den vitebegjærlige Kjellaug synes å være, ville hun mer. Hun var kjent med at konsulentfirmaet Asplan Viak (den gangen Andersson og Skjånes) satset på tverrfaglighet. De holdt til i Asker, og

dermed ble det en vinter i Oslo. Kjellaug visste også at firmaet hadde planer om å etablere et kontor i Stavanger, uten hadde hun ikke søkt jobben som «altnuligmann» og tegner. Slik ble det flytting til Stavanger den påfølgende våren. Der fikk hun mange spennende og varierte oppgaver knyttet til arealplanlegging, utvikling av boligområder og veibyggning. Hun ble godt kjent med Rogalandsgeografien, noe som hun gleder seg stort over som pensjonist og mer en gjennomsnittlig aktiv turgåer og globetrotter.

Turgåeren, turneren og globetrotteren

Når vi nevner Kjellaug Hidle, svarer mange: Ja, hun har jeg møtt på turer i turistforeningen eller hun har jeg gått sammen med i turnen. Å sitte stille er ikke Kjellaugs spesialitet. Som en kontrast til tegnebrettet på jobb, fikk turn og turgåing første prioritet i fritiden. Hun meldte seg inn i Stavanger turnforening så snart hun begynte hos Andersson og Skjånes i Stavanger. Og fremdeles trener hun ukentlig. Bekymringen er at turn ikke lenger er «in». Nå har foreningen ikke lenger parti for voksne. Resultatet er at de godt voksne Stavangerturnerne trener sammen med turnere fra andre deler av byen. Som 82-åring setter Kjellaug stor pris på dette samarbeidet og håper det kan fortsette.

Og medlemskapet i turistforeningen har gitt henne rike turopplevelser i godt selskap. Om hun ikke vil, trenger hun aldri sitte rolig i leiligheten sin i Dues vei for å tvinne tomles. Reiseplanene er godt nedtegnet i almanakken.

Det er alltid reiser å glede seg til, og er det ikke en lang reise, tar hun båten inn til Nord-Hidle, til hytta hun bygde rundt 1970.

Globetrotteren har jamen fått sett seg om! Det har blitt flere metre en Bandåsen på Ombo. Det har blitt Afrika med Kilimanjaro og Atlasfjellene i Marokko, det har blitt Asia med Himalaya i Nepal, det har blitt Sør-Amerika med Machu Picchu i Peru og det har blitt Europa med Grønland, Svalbard, Orkenøyene og Hebridene. Verken USA eller storbyer har fristet. Fotturer hvor formen, både psykisk og fysisk blir testet, synes Kjellaug er utfordrende. Og ikke minst er alt som er annerledes, både spennende og lærerikt.

Å justere aktivitet i takt med alder

Som de fleste som har passert 80 år, merker Kjellaug at alderen krever sitt. Turgåingen blir på en annen måte. Nå stiller hun mer enn gjerne opp for andre med sin erfaring fra turistforeningen. Som frivillig deltar hun på Skipper Worse sin «sosialtur» om onsdagene kl 10.30. Å komme seg ut, snakke med andre, se seg om og ta det med ro på disse turene gir en god opplevelse. Viktigheten av å stoppe opp og glede seg over naturen tenker Kjellaug ikke må undervurderes, enten en beveger seg høyt til fjells, i lavlandet eller i byen. Og som den naturelskeren hun er, setter hun stor pris på å dele inntrykkene med andre, fra den minste lille blomst til høyfjellene i horisonten.

En annen måte å glede seg over naturen på, er å stille opp som frivillig på hyttedugnader og nærturer for turistforeningen. Blant annet treffer vi henne på «Kom deg ut» dagen, og vi treffer henne på mange arrangementer med utgangspunktet fra låven på Gramstad. Og mang en ungdomsskoleelev har fått en grillpølse i hånden av Kjellaug etter å ha besteget fjelltoppene i Sandnes.

Det hender Kjellaug tar det med ro hjemme. Da kommer strikketøyet fram foran TVen. Akkurat nå vet Kjellaug hva som trengs i Ukraina.

Sokker til Ukraina

Tanker om nåtid og framtid

Oppveksten på Nord-Hidle, gartnererfaringen og erfaringen med arealplanlegging gjør at Kjellaug undres over myndighetenes manglende respekt for jordvern og behovet for å ta vare på den vakre naturen. Hun bare rister på hodet når hun ser

hvordan bil og vei prioriteres. Og hvem i all verden synes vindmøllene er en god ide, spør Kjellaug. Etter en tur til Steinkjerringa på Synesvarden på Høg-Jæren fant hun fort ut at turen ikke er den naturopplevelsen det pleide å være. Nå når vindmøllene dominerer utsikten i alle retninger, tenker Kjellaug at planleggingen «går over stakk og stein». Den ellers så «tålige» Kjellaug,

viser seg plutselig fra en annen side. Hun synes det er viktig å si fra.

Kjellaugs håp er at de unge kommer til å finne fram til løsninger som snur en uheldige utvikling. De voksne må i langt større grad lytte til hva de unge har å si og ta dem på alvor. Det er deres framtid som gjelder, slår Kjellaug fast.

Dugnad på Flørli

Fra kommunens kart over Store Stavanger.

Stavanger skal være en god kommune å bo i – fra du er liten til du er stor. Jeg er stolt og ydmyk av å være ordførerkandidat for Stavanger Høyre. Vi går til valg på at Stavanger skal være en aldersvennlig by. Høyre vil sikre alle en god og verdig eldreomsorg, tilpasset dine egne behov. Alle skal få være sjef i eget liv – også i alderdommen.

Tekst: Sissel Knutsen Hegdal
Ordførerkandidat Høyre
Gruppeleder, Høyres kommunestyregruppe

Livserfaring går aldri ut på dato

Å få hjelp når du trenger det er viktig i alle aldre. Eldre skal føle seg sett og bli involvert i beslutninger som angår dem selv. Skal Stavanger være en aldersvennlig by, må eldre oppleve at man blir inkludert i samfunns- og arbeidsliv. Livserfaring går aldri ut på dato. Vi vil bidra til at flere over 65 år er engasjert i politiske verv, og vi vil legge til rette for at pensjonister har muligheten til å ha inntekt i tillegg til opptjent pensjon.

Aldersvennlig boligutbygging

Når det blir flere eldre i befolkningen og eldre blir stadig sprekere, må vi også tenke nytt om hvilke boliger vi bygger i Stavanger.

Aldersvennlig boligbygging begynner allerede på tegnebrettet og i reguleringsfasen. Det kan eksempelvis være krav om høyere nivå på benker for å gjøre det enklere å sette/reise seg, fellesområder som motiverer til sosialisering eller at boligene plasseres i nærheten av nødvendige tjenester som butikk, kollektivtilbud og café – slik at det er enkelt å være sosial og selvstendig i hverdagen.

Høyre ønsker nye boløsninger og bofellesskap mellom mennesker uavhengig av alder, som gir gode møtesteder og som stimulerer til aktivitet og fellesskap. Kartlegging og tilpassing av bosituasjon og økt bruk av velferdsteknologi er viktige forutsetninger for å klare det.

Det skal være lett å holde seg i fysisk aktivitet

Når stadig flere får livsstilssykdommer må vi ha økt fokus på forebygging og tilrettelegging for fysisk aktivitet. Medisiner bør ikke alltid være det naturlige førstevalget. I Stavanger skal det være enkelt å være i fysisk aktivitet – ut ifra egne forutsetninger og muligheter. Fellesnevneren er å finne løsninger som motiverer til fysisk aktivitet og treningsglede hos den enkelte. Vi vil gi tilbud om en times aktivitet hver dag, på eller utenfor sykehjemmet. Vi ønsker å bidra til at Stavanger holder befolkningen frisk, slik at hver enkelt kan leve gode hverdagsliv.

Vaktmestertjeneste for eldre

Familie og venner har ofte en sentral rolle

«Pårørende er en sentral ressurs, men ikke alle eldre har pårørende i nærheten. Derfor foreslår vi en vaktmestertjeneste for eldre»

i å gi støtte og omsorg når man blir eldre. Pårørende er en sentral ressurs, men ikke alle eldre har pårørende i nærheten. Derfor foreslår vi en vaktmestertjeneste for eldre, som bidrar til å gjøre det lettere å bo og leve selvstendige liv og der du raskt får hjelp når du trenger det.

Samtidig vil en slik vaktmestertjeneste kunne avlaste dyktig personell i hjemmetjenesten. Rapporten «Bo hele livet» viser at nesten 30 prosent av boligene hjemmetjenesten besøker, har fysiske hindringer som har betydning for pleie- og omsorgstjenestene. For nesten 90 prosent av disse boligene finnes det tiltak som kan gjøre beboerne mer selvhjulpne, redusere behovet for hjemmetjeneste og/eller utsette behovet for flytting til omsorgsbolig eller sykehjem.

Et lokalt løft for minstepensjonister

Det er krevende økonomiske tider for mange. Vi ønsker å ta et lokalt ansvar for å løfte minstepensjonistenes muligheter til å benytte seg av det kommunale tjenestetilbudet – all den tid privatøkonomi kan begrense deltakelsen. Høyre i Stavanger har derfor fjernet egenandelene for minstepensjonister med inntekt inntil 2G, som for eksempel egenandel ved dagsenteropphold og ved praktisk bistand i hjemmet.

Demenslandsby og flere nye sykehjem

Jeg har nok mange med meg når jeg sier at jeg sjeldent har sett et program berøre så mange som programmet «Demenslandet». Demens omtales som den «nye folkesykdommen».

Sykdomsforløpet er ulikt for hver enkelt, men ofte er demens en stor påkjennelse for både den som rammes og dens pårørende.

Høyre vedtok å bygge en demenslandsby i Stavanger allerede i forrige periode. Planene lå klar, byggingsarbeidet kunne påbegynnes – men dessverre ble dette skrinlagt av nåværende flertall. Etter flere besøk hos «Carpe Diem» i Bærum kommune er jeg sikker på at et slikt prosjekt vil være et positivt bidrag. Jeg er glad for at mindretallspartiene står sammen om dette og har satt av prosjektmidler i vårt alternative budsjett. En demenslandsby, med små enheter for 8 beboere, vil være et flott supplement til det eksisterende sykehjemstilbudet og gi personer med demens friheten til å leve egne liv i trygge rammer. Høyre har også programfestet at vi blant annet vil bygge et nytt sykehjem i Jåttåvågen, realisere andre byggetrinn på Ramsvigstunet og vurdere en utvidelse av Blidensol. Samtidig vil vi videreføre samboergarantien på sykehjemmene og sørge for næringsrik og smakfull mat.

Eldre vil også leve aktive liv

En aldersvennlig by handler også om å tilrettelegge for gode tilbud innen kultur, idrett, lag og foreninger – for de mange eldre som klarer seg fint og som ønsker å bo hjemme så lenge som mulig. Vi må legge bedre til rette for at hver enkelt kan bruke ressursene sine. Mange eldre engasjerer seg i frivillig arbeid og det er jeg enormt takknemlig for. Eldre må også få muligheten til å stå i jobb lenger, og vi må forebygge og redusere aldersdiskriminering i arbeidslivet,

Sammen med resten av laget til Stavanger Høyre går jeg som ordførerkandidat til valg på at Stavanger skal være en trygg og aldersvennlig by – i alle livets faser. Gjennom samarbeid, involvering og dialog skal vi finne de gode løsningene. Godt valg!

Bellevue er navnet!

Lysthuset på Egenesløkke nr. 1, senere på folkemunne kalt Skjævelandsstykket, Museumshøyden og Akropolishøyden.

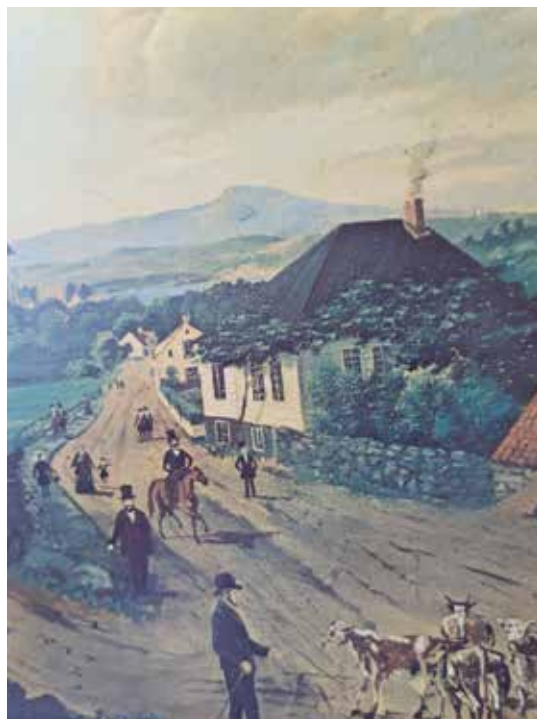
Tekst: Hans Eyvind Næss

De mest velhavende av Stavanger bys borgere, redere og embetsmenn tok utover 1700-tallet opp skikken med å anskaffe gårdsbruk i utkanten eller utenfor bygrensen. Der utviklet eierfamiliene mønsterjordbruk, som på Ledaal, Holme-Egenes, Bispeladegaard og Hillevåg, og der oppførte de også sommerboliger, lystgårder, som ble kjent for sitt selskapsliv med sammenkomster med kulturelle innslag med musikkopptredener og teaterforestillinger, alt innenfor rammen av vakre parkmessige omgivelser. Her ble det servert god mat og drikke. Det ble sunget sanger og drikkeviser. Gjestene var vakkert kledd. Antrekkene var ofte inspirert fra siste skrik i europeisk mote.

En rekke lystgårder er bevart og er viktige kulturhistoriske minner om en storartet kultur båret frem av 1700-tallets opplysningstanker der nytteverdier kombinert med kulturell atspredelse og dannede omgangsformer vant tilslutning blant samfunnets mest prominente familier, holdninger som i løpet av få tiår bredde seg i samfunnets middelklasse.

Noen av byens lystgårder eksisterer ikke lenger. I flere tilfeller er årsaken at bygningene brant ned. Det gjelder Bjergsted. Det gjelder også Bellevue.

Bellevue var opprinnelig sammenfallende med Egeneløkke nr. 1. Løkken er behørig omtalt av Jens Zetlitz i hans topografiske dikt "Egenæs" fra 1795.

Mange malerier og tegninger er utført fra «Bellevue». Bildet viser et maleri fra Zuchow i 1854 mot Bispeladegaard t.h. og Breiavatnet, Kongsgård og Domkirken. «Gangstien» fra Ladegaard og kirkegården (tatt i bruk i 1834) er et «trottoir» anlagt av Stavanger Byselskab på 1840-tallet. Maleriet er gjengitt i Gabriel Schanche Hidle: Byen i billedkunsten, Stavanger 1976: 52. Avfotografering Hans Eyvind Næss)

I den utgave av diktet som førstekonservator Jan Hendrich Lexow redigerte i 1969 er det tatt med amtmann J. Scheels kart over løkkene fra 1796 og et bykart fra utgivelsestidspunktet som viser hvor i dagens Stavanger løkkene befant seg.

Løkke nr. 1 omfattet området begrenset av Bispeladegård, Peder Klowsgate, Madlaveien, Kong Olav Vs gate og Madlaveien. Det grenset til Kanniket der Kannik prestegård fremdeles eksisterer. Den gamle boligen eies i dag av Stavanger Turistforening.

Etter forslag fra Stavangers byfogd Søren Schiøtz ble Kongens mark, Egenes, oppstykket i løkker som ble tilbudt til byens borgere som festejord. Målet var at borgerne i tråd med opplysningstidens politikk skulle finne det hensiktsmessig å drive borgerjordbruk.

Bellevues første fester var småhandleren Andreas Meyer. Han var født i 1710 og døde i 1782. Meyer var ugift. Foreldrene var vevere i Stavanger Anders Sandersen og konen Ingeborg Seehusen, datter av Morten Carstensen Seehusen.

Zetlitz skriver om den flittige jorddyrker Andreas Meyer idet beskrivelsen passerer Kannik "Til skjønnne Bakke hen jeg iler glad, og Flidens Spor selv Veien did forskjøner: (.....) Med denne Plet troloved Meier sig; At elske er det store Bud – han lærte i Livets Aftenstund, at lykkelig Man bliver først med et optaget Hjerte. (...) Med Krop og Sjel opofret denne Plet (.....) han daglig gik At see sin Skjønnne og sin Skjønnne pryde. Du burde see hvor nøgen Løkken var, Og kjende Møien I et skaffe Klæder, Fra Floras Teen til den som Straae ei bar, For ret at skjønnne Meiers fulde Hæder; Men snart maa han fra sin udkaarne Brud Til Gravens glædeløse Land nedstige: (...).

(Løkken) vandt dog vist det glade Øies Gunst Ved Udsigt, som skjønt ødsel, ikke trætter. Hist den ældgamle Stad beskedentlig Udfolder sig, med Majestæt sig hæver Dens Tempel, og dets Spire speile sig i Bredevandets Barm, som stille bæver, og ruller svage Bølger skjertsende Mod fyrstelige Kongsgaard" osv.¹

Meyer må ha vært blant de første festere i 1772 eller kort tid etter. Da han døde ble løkken overtatt av kjøpmann og reder Søren Cordsen. Cordsen er også nevnt i diktet til Zetlitz.²

Søren Cordsen var en av byens mest fremgangsrike kjøpmenn. Han ble født i 1752 og døde i 1816. Foreldrene var tollbetjent Peder Cortsen fra Bergen og konen Birthe Margaretha Jocumsdatter Lund. Søren Cordsen giftet seg i 1774 med Anne Margaretha Poulsen, datter av handelsmann Anders Poulsen og Siri Lauritsdatter. De hadde fire barn, tre gutter og en datter.

Søren Cordsen hadde bygård på Skagen i nærheten av Ole Smith Ploug. Cordsen tok ifølge Zetlitz over løkke 1 da Meyer døde. Vi vet ikke når han bygde sommerhus på eiendommen. Men det har trolig vært i 1780-årene. Det er imidlertid oppført i branntakstprotokollen sammen med alle bygninger i byene forøvrig i 1797.³ Det er ingen anførsler om at det er et nytt hus, så det må ha vært bygd tidligere. Opplysningen på Wikipedia om at det er bygd i 1800 er derved feil. I takseringen i 1797 er Cordsens eiendom oppført med låve og fjøs, brønnhus

1 Jens Zetlitz; Egenæs, Stabenfeldt 1969: 33ff.

2 S.st.: 33.

3 Branntakstprotokoll 1797–1807, nr. 542.

Stavanger Museum ble bygget på tomten der
lysthuset Bellevue hadde stått frem til 1860-årene.
Fotografi: Hans Eyvind Næss

og lysthus. I taksten fra 1807 er Cordsens eiendom oppført med en låve med mål 30x11 alen, ildhus og lysthus.⁴

Bellevue var et attraktivt sted for malere og fotografer på 1700- og 1800-tallet med sin storslagne utsikt både over byen og Ryfylke.

Cordsen avsluttet jordbruksdriften på Bellevue i 1810. Da solgte han løkken til ungkar Hans Pedersen Skjæveland.⁵ Eiendommen bestod av låve, fjøs, brønnhus og en besetning på 10 kyr. Salgssummen var 2700 riksdaler. Cordsen forbeholdt seg imidlertid "det paa Løkken staaende Lysthus Bellevue med 4re alens Grund om same fra gjerde til gjerde som af mig skal vorde Indhegnet forbeholdes og ingen bygning i nord eller vestre Side maa oppføres til Udsigts forarmelse eller Betagelse".

Søren Cordsen var fallitt da han døde i 1816 trass i at boet hadde verdier til 6582 spesidaler. Han eide både en bygård, et briggskip "Sara Helene", lysthuset "Bellevue" på Egenes, et sjøhus og to brygger samt omfattende løsøre.⁶

Det tok lang tid å gjøre opp hele boet med arvetildelinger og auksjoner. Først i 1819 ble "Lyst- eller Sommerhus Bellevue kaldet" satt under auksjon av auksjonsforvalteren i Stavanger. Peder Valentin Rosenkilde fikk tilslaget som høystbydende for 100 spesidaler.⁷ Rosenkilde døde i 1836 og Bellevue ble da overtatt av sønnen Børge Winsnes Rosenkilde som også overtok

familiefirmaet Rosenkilde & Søn. Børge Rosenkilde døde i 1877.

Historikken om lysthusets skjebne er omtalt i boken om Egenesløkkene.⁸

Bellevue på 150 kvadratalen ble solgt til Jens Zetlitz Kielland med hjemmel 30.1. 1871 fra B.W. Rosenkilde ifølge en rådstueforretning av 4.5. 1874. Eiendommen omtales med "hus og grund". Men wikipediaartikkelen opplyser at lysthuset brant i 1864. Så det nøyaktige år for husets endeligt får inntil videre stå åpent.

Den "grundstrimmel" Bellevue da utgjorde lå på nord og vestre side av den eiendommen Kielland allerede var eier av.⁹

I 1885 kjøpte Peder Pedersen Risa begge parsellene både Skjævelands og Kiellands. Skjøtet er tgl. 9.3. 1885. En parsell ble utskilt til Stavanger Museum tgl. 29.1. 1893.

Stavanger kommune overtok deretter de øvrige delene av løkke 1.

Løkkeområdet er etter hvert parsellert ut til eiendommene til Museet, Teatret, Turnhallen, Stavanger sykehus og Kannikparken.

På jakten etter navn til prosjektet for utviklingen av Rogaland Teater og Stavanger Museum fremstår "Bellevue" som det eneste navnet med lokalt opphav, stedsriktig betegnelse og det siktemål som hele det pågående prosjekt tilstreber, en vye, - et Bellevue.

4 Branntakstprotokoll 1807–1817. nr. 565.

5 Pantebok 1810, fol. 155b.

6 Pantebok 1816, auksjon 18.11. 1816 og 4.1. 1817.

7 Pantebok 8, fol. 442 under dato 4.1. 1819.

8 Stavanger kommune. Avgiftene til eiendommene på Egenesløkkene.

9 Om Kiellands eiendom, se Hans Eyvind Næss, Bispeladegård, avsnittet om Våland II, Stavangeren 1/2011: 52f og Bodil Wold Johnsen, Historisk dokumentasjon om Vålandstårnet, i Stavangeren 1/2008: 43.

Egenæs Brand- og Pumpestation

Da vannverket ble tatt i bruk i januar 1866, var det Mosvatnet som forsynte byen med vann. Mosvatnet ligger bare 37 meter over havet, men ansåes som tilstrekkelig for å dekke behovet for den daværende bebyggelse.

Tekst: Owe Østberg

Her ser vi Egenæs Brand- og Pumpestation som den het da den stod ferdig i 1894.

Etersom byen øket i antall innbyggere, kom bebyggelsen opp i høyere soner, noe som resulterte i at trykket i vannledningene ble mindre. Det var også et tidsspørsmål for byen fikk hus som ville ligge på et høyere nivå enn 37 meter over havet. For å utbedre dette, var det derfor nødvendig for å få vannkilden opp

på ett sted som hadde høyere beliggenhet enn Mosvatnet.

I 1894 stod således de to bassengene på Vålandshaugen 84 meter over havet ferdig – her vist på bildet – og i samme året var også den planlagte pumpestasjonen i Peder Klows gate klar til å tas i bruk.

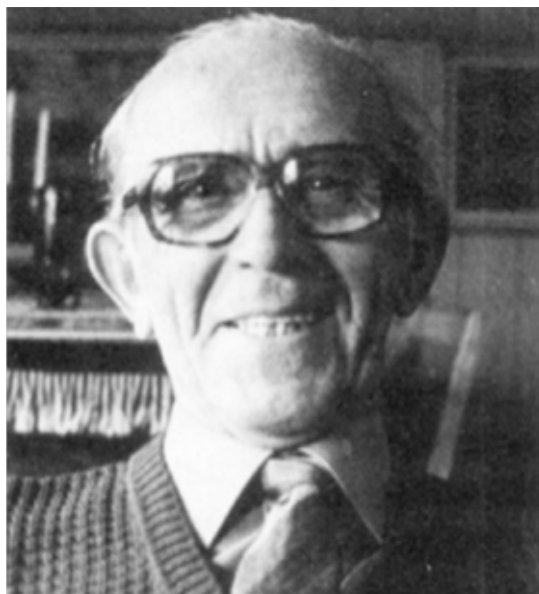
Turgåere rundt Mosvatnet har sikkert observert det lille, røde huset som står i vannet ikke så langt fra land. Funksjonen til huset var å sile vannet før det gikk i rørledning ned til pumpestasjonen. Derfra ble det pumpet opp til bassengene på Vålåndshaugen.

Halvard Lange som var stadsingeniør, og som også stod for ledelsen av brannvesenet, kom med et forslag at det ville bli lønnsomt for kommunen å bruke dampsprøyten «Sluk»s maskinister og fyrbøtere til å betjene pumpestasjonens damppumper. Men da måtte også «Sluk»s kusker og hester stasjoneres ved pumpestasjonen som

da ville bli en bistasjon for brannvesenet. Forslaget til Lange ble vedtatt i bystyret, og dermed fikk byen sin første bibrannstasjon. Hovedstasjonen hadde den gang tilholdssted på dagens Domkirkeplass.

Charles Wermundsen ble født på Egenæs Brand- og Pumpestasjon i 1912, og bodde der til 1926. Som 72-åring husket han mye om forholdene og hvordan livet artet seg på stasjonen. Han forteller:

«Faren min, Bertinius Wermundsen, var av yrke maskinmann. Han begynte på Egenæs Brand- og Pumpestasjon i 1898.

Charles Werundsen

*«Der gikk også hestene og
beitet, og det var de som brakte
personell og slukkeutstyr til
brannstedet. Jeg husker godt
hva de het alle sammen. Det
var Sleipner, Trygg, Frode og
Balder».*

På stasjonen var det innredet leiligheter for noen av de ansatte og deres familier. Da jeg var gutt, bodde fire familier på stasjonen. Det var foruten oss selv, overmaskinist og ansvarshavende, Ole Isaksen, Leo Henriksen og Ingvald Hinna. Jeg hadde to søsken og de andre familiene hadde også flere barn. I alt 11 unger til sammen, så lekekamerater var det nok av.

Byens sykehus var ikke helt utbygget på den tiden, så vi hadde god plass til å leke på marka ved siden av stasjonen. Der gikk også hestene og beitet, og det var de som brakte personell og slukkeutstyr til brannstedet. Jeg husker godt hva de het alle sammen. Det var Sleipner, Trygg, Frode og Balder. Du kunne rope på hvem du ville – de kom når de hørte navnet sitt ble ropt.

I vognhallen stod der tre kjerrer. Det var dampsprøyten "Sluk" som ble anskaffet til brannvesenet i 1879. «Sluk» hadde dampmaskin og var derfor avhengig av kull. Kullet lå på en egen kjerre som alltid fulgte «Sluk» på utrykning. I tillegg var det også en kjerre som fraktet brannslangene.

Nå er det sikker mange som tror at en brannutrykning med hester gikk sent. Selv om de beitet på marka, var det alltid et par av dem som stod parat i stallen. Når alarmen gikk, var det en anordning som åpnet stalldøren umiddelbart, og hestene for rett inn i vognhallen og stilte seg opp foran de respektive kjerrene uten at noen ledet dem. Så ble seletøyet som hang klar i taket firt ned over hestene, og på 1, 2, 3 var bukgjorden spent fast.

Det var vanlig at slangekjerren rykket ut først, men ved større brannet fulgte også «Sluk» med. Umiddelbart før den rykket ut, ble det med en fakkelt stukket fyr i dampkjelen, slik at da «Sluk» kom til brannstedet, var steamen på topp.

Det er spesielt en episode fra stasjonen som har satt seg fast i bevisstheten min. Jeg var bare syv år den gang. Hver kveld pleide jeg å besøke far når han var i vaktrommet. En kveld da det var et fryktelig uvær med torden, hørte vi plutselig et smell. Det viste seg at lynet hadde slått ned i kontrolltavlen

«Når jeg ser brannvesenets biler i dag og sammenlikner dem med hestekjerrerne på Egenæs Brand- og Pumpestation har det foregått en utrolig utvikling.»

til de elektriske pumpene. (Dampumpene var med tiden blitt skiftet ut med elektriske pumper.) Overalt på tavlen stod det ut lyseblå flammer. Nå var gode råd dyre. Kjemiske brannslukningsapparater fantes ikke, og vann som er elektrisk ledende, kunne vi heller ikke bruke.

Da var det at far i et virvar av gnister og flammer sprang bort til tavlen. Han fikk dratt ut flere støpsler og slått ned forskjellige hendler slik at det ble strømløst og flammene begynte å avta.

I mellomtiden hadde de andre som var på vakt fått rigget til en brannslange i tilfelle rommet skulle ta fyr. Det hadde tatt seg nydelig ut om brannstasjonen stod i lys lue. Nå gikk det i likeste laget, men etterpå måtte det legges inn et nytt elektrisk anlegg.

På brann- og pumpestationen var det også et maskinverksted som beskjeftiget seks mann. De utførte forskjellige arbeider for ingeniørvesenet.

Når jeg ser brannvesenets biler i dag og sammenlikner dem med hestekjerrerne på Egenæs Brand- og Pumpestation har det foregått en utrolig utvikling. Men allikevel, selv om livet brann- og pumpestationen er minner fra svunne dager, kan jeg ikke glemme «Sluk» under utrykning med bjelleklang, svart røyk som kom opp fra skorsteinen og to hester som galopperte det remmer og tøy

kunne holde. Det var et syn for øyet», sier Wermundsen til slutt.

Egenæs Brandstation var i drift til 1926. Da var brannvesenet som det første i Norge fullt utstyrt med biler, og hestene ble overflødige. Brannmannskapet ble derfor overført tilbake til hovedstasjonen i sentrum.

Pumpestationen fortsatte i drift- nå med verkstedspersonellet som betjente pumpene- til det nye pumpeanlegget ved Store Stokkavatn overtok 5. november 1930. Da kom vannforsyningen derfra og ble pumpet opp i det nye bassenget som var bygget på Tjensvollhøyden 89 meter over havet.

Pumpene ble imidlertid stående i den nedlagte brann- og pumpestationen i mange år som reserve. Først i 1953 ble de tatt bort, og sykehuset overtok bygningen som da ble kontorer og hovedinngang for besøkende.

Store Stokkavatn var Stavangers vann-reservoar frem til november 1959. Da overtok Interkommunalt vannverk, og byen blir i dag forsynt med vann fra Langevatn i Gjesdal kommune.

Sluttelig kan nevnes at bygningen som i sin tid fungerte som brann- og pumpestation, er temmelig lik som den gang da den stod ferdig i 1894, og disponeres i dag av Rogaland fylkeskommune.

Nytenkning i eldreomsorgen? Husassistenter og heltid, Look to Stavanger!

Finnes det virkelig noe bedre vitnesbyrd om verdien av vår felles velferdsstat enn at eldre lever lengre, og bedre liv? Til nå har tilnærming for ofte likevel vært å fokusere på nedsiden, ofte betegnet med det nær fryktingytende ordet «eldrebølgen», for å beskrive det økende antallet eldre.

På den ene siden er det viktig å bevisstgjøre om det økende behovet for personell i helse- og omsorgssektoren. Men samtidig må vi heller ikke skremmes til lite gjennomtenkte panikktiltak, eller handlingslammelse, over oppgaven foran oss. De siste årene har Stavanger kommune gått foran med betydelig nytenkning på dette området, noe som kommer våre eldre, pårørende, og ansatte til gode.

Etter det politiske skiftet i 2019, økte det Arbeiderparti-ledede flertallet til ordfører Kari Nessa Nordtun budsjettposten til grunnbemanning og nye turnuser med 30 millioner årlig. Selv om økningen var kjærkommen i seg selv – flere ansatte til å dele på de mange arbeidsoppgavene betyr bedre pleie og omsorg, og reduserer slitasjen for arbeidskolleger – så var det særlig interessante hva sykehjemmene selv ønsket å bruke de økte midlene til: Virksomhetslederne rapporterte tilbake til Utvalg for helse og velferd at pengene hovedsakelig hadde gått til å tilby flere ansatte hele stillinger. Hvorfor det er viktig, kommer vi snart tilbake til. Men med endelig en økning i budsjettet

gikk andelen heltidsansatte på våre sykehjem opp så kraftig, at økt ressursbruk til selve grunnbemanningen åpenbart var en god prioritering.

Men en høyere prioritering av ressurser i eldreomsorgen er bare en del av løsningen. I vårt første budsjett i desember 2019, var det svært viktig for dagens flertall å ta grep for å øke antallet heltidsstillinger i kommunen, hvor det største behovet lå i helse- og omsorg og turnustjenestene.

«Heltidskultur» betyr at vi i Stavanger har gjort et klart valg: Heltidsarbeid skal være normalen og deltid skal være unntaket. Den betyr ikke at alle ansatte må jobbe heltid. Men gjennom grep som utlysningspraksis, forpliktende partssamarbeid, arbeidstidsordninger, og informasjonskampanjer, la vi forholdene til rette for at flere skal jobbe heltid hos oss. Og tiltakene, og oppmerksomheten rundt dem, virker: Heltidsandelen har gått opp over 2.3% (tredje kvartal 2002) i sektoren.

Fordelen for de ansatte er åpenbare: Høyere lønn, opptjente rettigheter som for eksempel

Tekst: Dag Mossige (Ap), leder for utvalg for helse og velferd

pensjon, og mulighet til å ta på seg økonomiske forpliktelser som huslån. Men vel så viktig: For våre brukere betyr det mindre vikarbruk og flere kjente ansikter, og økt trygghet for pasientene på sykehjemmet. Jo flere pleiere man møter, jo mer krevende er det å overføre kunnskap og erfaring om den enkelte pasient. Så til vår største satsing: En kraftig økning av sykehjemsbemanningen ved hjelp av såkalte husassistenter. Disse assistentene, som nå ansettes ved alle våre sykehjem, har fått stor oppmerksomhet i media, og byer som Oslo og Bergen har meldt betydelig interesse for å lære mer om vårt grep. Husassistenter har i utgangspunktet ikke medisinsk utdanning, men kan avlaste sykepleiere og annet helsepersonell med oppgaver som å tilberede måltider, arrangere flere aktiviteter og turer for beboerne, bidra til renhold og skifte av tøy, og mye annet. Da frigjøres helsepersonell til medisinfaglige oppgaver. Så vil tiltaket trolig også virke rekrutterende til våre sykehjem, da jobbsøkere vet at de på grunn av husassistenter kan konsentrere seg om oppgaver relatert til deres kompetanse. Med en total prislapp på 38 millioner er dette en historisk satsing på eldreomsorgen, og vil

i snitt føre til tre nye assistenter ved hvert sykehjem. Vi vil i neste periode planlegge for en videre oppskalering av dette tiltaket.

Hva har så disse tre grepene til felles? Jo, alt dette er å direkte møte, og på langt vei løse, utfordringen med å rekruttere nok personell til å ivareta dagens og kommende eldre på en trygg, god, og verdig måte. Får man økt stillingsprosentene ved sykehjemmene – at for eksempel en helsefagarbeider går fra 80 til 100 % stilling – vil svært mye være gjort. Vi vil få flere kvalifiserte søkere fordi vi er blitt en mer attraktiv arbeidsgiver, og flere ansatte vil sørge for at ikke bare blir dagens pleie og omsorg bedre, men det vil bli mindre slitasje på andre ansatte, om også kan forventes å ville stå lenger i jobben sin. Som en klok kvinne engang sa, alt henger sammen med alt.

Husassistenter vil overta oppgaver som er viktige, men som man ikke trenger medisinsk utdanning for å utføre – som legge til rette for flere gåturer ute, måltidsvenner, friske blomster på rommet – og det vil frigjøre tiden til sykepleiere, helsefagarbeidere, og andre til å konsentrere seg om medisinske oppgaver. Og vi vil igjen bli en mer attraktiv arbeidsgiver, fordi jobbsøkere vet at i Stavanger får de brukt kompetansen sin først og fremst på oppgavene de er utdannet for og har trent på.

Eldrebølgen skal ikke fryktes, men hylles. Men den må møtes av offensiv politikk. Vi tror ikke løsningen simpelthen er å slippe til flere private anbydere, som i tillegg til å utøve tjenesten skal ha sin profitt for det, men vil i stedet styrke det *offentlige* velferdstilbudet, og vårt gode samarbeid med private, ideelle aktører. Vi sier NEI til dystre spådommer og handlingslammelse, og JA til fremtidsoptimisme og innovative, kraftige tiltak.

Andre byer ser nå til Stavanger. Sammen bygger vi framtidens eldreomsorg – her og nå!

Flytting

(Akt 1sto i Mortepumpen nr. 1-2023 s. 24)

Akt 2

Personene i kronologisk rekkefølge:

Jarle

Flyttemann 1 - Alf (Affe)

Flyttemann 2 - Billy

Scene 1

Flyttedag

Klokka 5 på 10 om morgningen ringe der på døren te Jarle. Udfør står der to menner fra Onna Armen flyttebyrå.

Jarle lukke opp. Foran dørstakken står to litt kårnie typer i grønne kjeladress, kraftige sko, arbeidshansker og caps så det står Onna Armen flyttebyrå på. Onna navnet har de trykt på ein tegning av det så visst ska se ud som ei grønne sekkatralle.

Han eine flyttemaen e liden og kraftige; han andre høg og tynne. Han høge ser ud så han har laustenner, for de henge sånn på tork at det e´rett før de dette ud.

Synet av de får Jarle te å tenka på radarparet Helan og Hallan.

«Me komme fra Onna Armen flyttebyrå. E det du som ska flytta innigjønå Verksgadå ein plass?»

«Ja, det stemme det. Te Varmen 3.»

«Varmen 3. Kor e det?»

«Vett dokker ikkje det?»

«Nei!»

«De´e´innme Badedammen i ein tverrgade mydlå Verksgadå og Pedersgadå. Eg ska flytta inn i et lide krybinn i den gamle lagerbygningen te Bjelland.»

«Å ja. - Ka etasje e´ han i?»

«5te etasje.»

«E´der heis?»

«Nei.»

«Flotte greier!»

«Forresten, der e´visst ein vareheis i andre enden av bygget, men den går bare te 4de etasje. Men der e´ein ikkje for breie trapp opp te 5te etasje såvidt eg vett»

«Har du mōje du ska ha med deg?»

«Det e´ jo blitt litt itte 70 og et halt år på jordkloden. - Kankje nekta for det.»

«Dokker får kominn og se sjøl.»

Han litle og kraftige går inn fyst.

Når han høge tynne ska gå inn, e´han uheldige å snofle i dørstokken sånn at gebisset dette ud.

«Der føyg gebisset ditt igjen, Billy»

«Du må snart få somla deg te tannlegen så du kan få det limt skikkelig fast ein gang for adle.»

«Ja, eg får visst ringa i mårå.»

Jarle blei litt øvegidde då han såg gebisset te han høge fyga innigjønå gangen.

Han høge tynne plukte det opp, og fekk stappt det på plass.

og bøgger

Scene 2

«Det vakje for lide heller!»

«Fine Chesterfield salong du har. De e' fine, men de e' de mest uhamselige møblene me flytte.»

«Piano har du og ser eg.»

«Det e' jo ikkje akkurat lett å flytta på det heller.»

«Eg arva det av ei tante på Hjelmeland.»

«Vannseng og!». «Og med den kassen.»

«Ja, ja - de' e' jo ikkje det versta, for du har vel tømt han for vatn?»

«Nei, eg harkje tømt han ennå, for eg måtte jo ha någe å ligga på i natt.» «Eg tenkte dokker kunne hjelpa meg å få ud vattenet, for de' e litt bale å få tømt han.»

«Der stårkje någe i oppdraget vårt at me ska tømme vatn ud av ein vannseng. I så fall må me ha nogen kroner ekstra for jobben.»

«Kor møyje då?»

«1000 kroner kver i cash. Og du må bla opp før me begynne.»

«Det va' møyje.»

«Ska me hjelpa deg, eller ska me ikkje hjelpa deg?»

«La gå då.»

Jarle går ud på kjukkenet for å finna pengar.

«Kom å se Affe, i hjørnet bortme vinduet. Ein gammale rosemalte lirekasse.»

«Kor har du fått den ifra?»

«Eg arvan itte ein onkel i Flekkefjord.»

«Og han hadde arvan itte mormorå si. Det

va hu så rosemalt an. Tippoldefaren hennes va danske. Han blei sjøden i krigen mod tyskerne i 1864. Så itte de hadde lappt han samene og hadde dimd han, klypte han ein lirekasse. Den spelte han på i 50 år foran Tivoli i København e' eg blitt fortalde. Så han klarte seg»

«Fyste gang me e' borti ein lirekasse. E'det ikkje Affe?»

«Fyste og sikkert siste gang og.»

«Grævla møyje bøger du har!»

«Ja, litt e' der jo.»

«Litt!! Heile langveggen e jo stappfodle av bøger. - Og de svere kassene på golvet. E de'og bøger?»

«Ja, det e' et leksikon. - 12 bind. Og Norges historien i 16.»

«Ska du ha med deg de'og?»

«Ja, eg må jo det. Eg har arva de. - De e øve 100 år gamle. Norges historien e' til og med skreven med gotisk skrift»

«Gotisk skrift! Kan du lesa gotisk?»

«Nei.»

«Ka ska du då med de?»

«Ha de.»

«Ha de???»

«Kor store e' leiligheden du ska flytta te i Varmen?»

«40 m2»

«Og kor store e'leiligheden du bor i nå?»

«78m2»

«Du må jo begripa at du kankje få med deg all raben din inn i ein leilighed på 40m2.» - Han e jo hallparten så store så denne. Og her e´der jo altfor møyje rabe alt!»

«Ka ska eg gjørr då?»

«Har du prøvt å sella någen av adle bøgene dine; - leksikonet i 12 og Norges historien i 16 bind for eksempel?»

«Ja, men ingen vil kjøba de så langt.»

«Har du prøvt å gje de vekk då?»

«Ja, men ingen av de eg kjenne vil ha de.»

«Koffer hive du ikkje driden då?»

«Det seie kompisan mine og.- Hiv driden, seie de.» - «Kver gang eg treffe han Per, og me snakke om flyttingå og bøgene så seie han det: «Hiv driden,» seie han. - «Kver gang!» - «Det e´sånn at det begynne å gå meg på nervene.»

«Ja, men koffer gjørr du det ikkje då?»

«Kankje hiva bøger.»

Scene 3

«Ka seie du Billy, - kossen e´det me´ an onkelen din inne på Ombo - han onkel Ivar - samle ikkje han på gamle bøger?»

«Jo, ikkje bare gamle bøger. Han samle på alt.»

«Tror du han vil ha de?»

«Jo, det vil han sikkert.»

«Då kan jo me ta de med neste gang me ska te Ombo.»

«Greit for meg.»

«Det kan jo ble ein stond te, for det e´sjeldent me har flyttelass te eller fra Ombo.»

«Ka seie du så eige de då? Ska me ta de med sånn at du blir kvitt de ein gang for adle?»

«Greit det.»

«Då gjørr med det, men nå må med komma i gang me´flyttingå. Me får ta de store tingene fyst, og de små ittepå. Me må nok kjøra flerne ganger.»

«Har du nyggel te leiligheden inni Varmen?»

«Nei.»

«Nei!»

«Kossen har du då tenkt me ska komma inn i leiligheden?»

«Eg har avtale med banken om å henta nyglane nå om ein liden stund.»

«Javel. Det hørrer jo greit ud.» - «Du e´ sikker på at det i dag du kan flytt´inn?»

«Ja, heilt sikker.»

«Mens dokker laste opp bilen, går eg innigjønå og treffe dokker der.»

«Ok, då seie med det.»

«Så då vente du på oss udføre Varmen 3?»

«Ja.»

«Fine.»

Akt 3 kommer i Mortepumpen nr. 3/23.

Olav kom strålende fornøyd til pensjonistklubben og forteller at han er blitt bestefar, og det beste av alt: «Di seie at han ligne på meg». Da kommer det fra Arne: «Ikke bry deg du, det viktigaste e jo at guttongen e friske å sunne».

Plakatkrigen i Stavanger i 1940

Motstandsarbeid på mikronivå

Denne historien handler om eldre og yngre gutter i Stavanger som høsten 1940 satte i gang en plakataksjon mot NS og de nye makthaverne. På nattetid ble det hengt opp plakater med negativ omtale av NS-personer og kjente slagord fra den tiden. Plakatene ble stiftet opp på offentlige bygninger og spesielt på Hermetikklaboratoriet hvor Gudbrand Lunde arbeidet.

Tekst: Reidar Bringedal

Militærhistorisk Forening Rogaland har i sin bok nr. 9, «Motstand – 1» pekt på hvor omfattende den lokale motstanden mot okkupasjonen var i Stavanger og Rogaland. Vi kan nok se på aksjonene til guttene som et lite ledd i denne motstanden, men hvor bevisste de yngste var på hva de holdt på med skal jeg ikke mene så mye om. Når vi leser forhørsreferatene og den vekt som legges på guttenes mulige påvirkning fra voksne aner vi at sakene neppe var så risikable for guttene. Men dersom de var blitt inspirert av voksne så stakkars dem.

Blir vi aldri ferdige med Krigen?

Svaret er naturlig vis et klart nei. Denne krigen markerte et 5-årig skille i vår historie. Hva var det med denne Krigen som gjorde at det ble slik? Ble det etter krigen sementert løsninger, iverksatt tiltak og aksjoner som verdenssamfunnet siden har fått betale dyrt for?

Historie er en ting – men det er også vår beretning om og beskrivelse av denne historien. Det er sannsynlig at det er stor forskjell mellom Krigen og vår (seierherrenes) beskrivelse av det som hendte. Det er all grunn til å bearbeide vår historiefortelling om Krigen. Mange felt og temaer er enda ikke undersøkt og analysert, nytt kildemateriale er kommet til i store mengder, ikke minst

tyisk materiale innsamlet av Militærhistorisk Forening Rogaland, (MFR). Nye temaer oppdages, eldre materiale revideres, bøker skrives, nye filmer produseres, personlige arkiver blir tilgjengelige og hele tiden gir dette oss ny innsikt.

NS i Stavanger før krigen

Vi har behov for en liten orientering om NS sin posisjon i Stavanger før 1940 og i politietaten spesielt i og etter krigen.

Kommunevalget i Stavanger i 1934 ga et høyst uventet resultat. Det nye partiet, Nasjonal Samling (NS), fikk over 12 % av stemmene og kom inn med åtte representanter i bystyret. Ingen andre byer kunne vise tilsvarende resultat. I to år var dermed NS en betydelig politisk kraft i lokalpolitikken i byen.

En må ikke underslå det faktum at NS i Stavanger hadde en formidabel frontfigur i den 33 år gamle direktøren ved Hermetikklaboratoriet, Gudbrand Lunde. Han var en overbevisende og kraftfull agitator som viste seg å være energisk og dyktig. I skrift og tale fremmet han NS som et kristent og nasjonalsinnet parti, noe som hadde god appell til antisosialistiske velgere.

Nedturen for partiet kom brått og brutalt. Ved valget i 1936 kom Rogaland ut som det dårligste av NS-fylkene.

Mange meldte seg nå ut av partiet, og hos Gudbrand Lunde kjølnet entusiasmen. Quisling omformet da NS til et nazistparti etter tysk mønster.

Valget i 1937 var katastrofalt for partiet og det var i realiteten ute av norsk politikk fram mot 1940.

NS og politikammeret i Stavanger

Politikammeret i Stavanger ble i årene etter krigen kalt et nazireir. Dette kom i hovedsak av at mange NS-medlemmer som hadde hatt stilling i politiet under krigen, fikk etter en kort pause komme tilbake som politimenn etter krigen. Kanskje fikk 40 NS-medlemmer tilbake jobbene sine i politiet. Nøyaktig antall er nok umulig å fastslå, for politiet brente papirer i 1945.

Hovedproblemet på kammeret var sannsynligvis politimesteren selv, Ola Kvalsund. Han ble politimester i Stavanger i 1929. Han samarbeidet nært med tyskerne alt fra morgenen 9. april 1940. De norske politimennene Alf Endsjø og Bernhard Lund observerte at hakekors-flagget vaiet over politistasjonen kl. 13.30 denne dagen. Fra det tidspunktet begynte deres motstandsarbeid.

Politimester Kvalsund var ikke medlem av NS. Som redaktør av «Politiembetsmandens blad» trykket han alt av NS-propaganda, gikk med på at NS-medlemsskap gav forrang til stillinger i politiet. I løpet av 1940 fikk Stavanger politikammer litt over 30 NS-medlemmer. De som ikke meldte seg inn ble truet eller de fikk løfte om belønning. Politifullmektig Anton Lalum var en meget aktiv NS-mann på kammeret med taler og agitasjon. Han drev også med alvorlige trusler og forhør av kollegaer. Politivaktmester Karl O. Karlsen var kretsfører i NS.

Plakatkrigen senhøstes 1940

I januar 2017 ble det på NRK 2 vist et dokumentarprogram med tittel: «Okkupert

hverdag». Programmet tok for seg hvor vanskelig det var i 1940 for det sivile samfunn og organisasjonene å fatte hvordan en skulle forholde seg til okkupasjonsmakten og NS, skal vi samarbeide eller skal vi nekte alt samarbeid.

Svaret som ble gitt fra konge og regjering i London, må en regne med kom fram til noen i alle fall, det lød: «Hold hjulene i gang til vi kommer hjem!». Det var selvsagt det eneste rasjonelle og fornuftige svaret. Men det ble naturligvis en vanskelig balansegang for mange.

For noen ble det ekstra utfordrende og vanskelig, kanskje spesielt for det norske politiet. Det sto mellom barken og veden, på Urias-posten mellom det sivile norske samfunn på den ene siden og et uhyre mektig, velorganisert og brutalt system på den andre siden, NS, Statspolitiet og Gestapo.

Arbeidsdelingen ved Stavanger politikammer var i utgangspunktet grei nok: De norske ansatte ved kammeret skulle fortsette sitt arbeid og utføre sine oppgaver nett slik de hadde gjort det tidligere. Kriminalavdelingen skulle ta seg av alt av relativt småfallende hverdagskriminalitet som før – det «nye» politisystemet skulle ta seg av de store sakene som i hovedsak ville dreie seg om alvorlig motstand mot det nye regimet.

I forhørsreferatene fra kriminalavdelingen finner vi stort sett de samme sakstypene i 1940 som i 1939, det meste må regnes som «småsaker».

Men i 1940 kom der en ny type saker i tillegg for politikammeret, disse ble etterforsket som kriminalsaker:

1. Engelsk sang på Romsø kafe' den 17. Mai.
2. Militær offiser, kaptein Klunderud, anmeldt for ærekrenkelse etter kampene ved Undheim.
3. Overfall på tysk soldat ved St. Petri.
4. Opptøyer utenfor Filmteateret.
5. Demonstrasjon.
6. Undersøkelse for den tyske myndighet.

Så er der en serie saker i 1940 som i dag ville blitt kalt «uskyldig meningsytring» om noen i det hele tatt hadde enset dem. Okkupasjonsmyndighetene opphøyet dem imidlertid til «kriminell og oppviglersk virksomhet rettet mot det nye system og makthaverne»!

Det er her vi må huske på at både de tyske makthaverne, NS og det norske samfunnet ventet en rask invasjonsreaksjon av engelske stridskrefter. Landingssted ville bli Stavanger og området omkring. I «Motstand 1» fortelles det at den tyske sikkerhetstjenesten i 1942 meldte at Stavanger var «motstandernes høyborg». Dette hadde bygget seg opp siden dag en, vernemakten slo derfor hardt ned på all virksomhet som kunne fremme opposisjon og appellere til engelsk invasjon.

Disse nye sakene dreide seg i 1940 for alle tilfellene om «Ulovlige plakater» og vi skal se litt på de fire første.

I 1968 døde en mann på Madla som etterlot seg en del spesielle dokumenter. Dette materialet fikk jeg tilgang til og det er av en slik karakter at det kan danne basis for en fortelling som kan kalles: Mitt arbeid med plakatsakene senhøstes 1940». Mannen var født i Mandal, kom til Stavanger i 1912, arbeidet som typograf, og i 1920 ble han ansatt som politikonstabel ved Stavanger politikammer. Fra 1938/39 arbeidet han ved kriminalavdelingen. I 1940 ble han forfremmet til 1. betjent og han fortsatte sitt arbeid ved kriminalavdelingen under hele krigen.

Via hans egne referater fra arbeidet på politikammeret kunne han fortalt oss om disse fire plakatsakene på følgende måte:

1 Sak 52.1940

Den første saken vi fikk inn på kriminalavdelingen av plakatsaken kom 4. oktober 1940. I min saksmappe heter den:

«Plakater: IKKE LA DEM NARRE m.v. opphengt på forskjellige steder i Stavanger natta før fredag 4. oktober 40».

Jeg fikk melding ved middagstider fredagen og startet etterforskning umiddelbart. De 12 plakater som var innbrakt til politikammeret var ikke trykk-saker, men sjablong-malte tekster. Hver enkelt bokstav var fra en sjablongbokstav og malt på et pappstykke som var 54x37 cm stort. Sjablong-alfabetet besto altså av løse bokstaver.

Noe av teksten på plakaten var:
*IKKE LA DEM NARRE. VÆR
NORSK. LEVE KONGEN.*

Jeg gjorde grundige undersøkelser av bokstavene som var malt og hva slags sjablong som kunne ha vært benyttet. Det hadde ikke vært benyttet oljemaling, men en sjablongmaling som brukes på emballasjekasser. Dette var maling som ble benyttet av hermetikkfabrikker og andre bedrifter som drev med eksport.

Pappstykket var en papp av meget simpel kvalitet og av en type som ble brukt av hermetikkfabrikker og såpefabrikker o.a. Det var lite sannsynlig at sjablongen var «hjemmelaget».

Plakaterne var blitt hengt opp på alminnelig beferdede steder, vanligvis gatehjørner. De var festet med tegnestifter er par m. over gatenivå.

Da jeg mottok meldingen, ble all annen etterforskning lagt til side. Jeg kontaktet Chr. Bjellands fabrikk og snakket der med to formenn. All analyse av plakatenes fremstilling er basert på uttalelse fra disse to. Hos Dreyer fikk jeg informasjon om den papp som var benyttet.

Det ble innlevert 12 plakater til kriminalpolitiet og informasjon ble gitt telegrafisk til Politidepartementet. Jeg fikk senere opplysning om at der fantes ytterligere 10-12 plakater på NS-kontoret.

Jeg fikk sendt skriv til samtlige bedrifter i Stavanger som eksporterer varer i emballasje, ca. 50 stykker, med anmodning om mulige opplysninger som kunne bidra til å oppklare saken.

Samtlige patruljerende politikonstabler fikk utlevert en bokstav i originalstørrelse, og de ble gitt detaljert ordre om den etterforskning de skulle bidra med.

Kriminalsjef politifullmektig Gjørvad avga en mann, reservepoliti Lunde, fra patruljestyrken til utelukkende å bistå meg i «plakatetterforskning».

Patruljene fant ikke flere plakater av det ettersøkte slaget, men der var på forskjellige steder i byen opphengt noen andre og ganske små skrevne plakater, antagelig av barn. Dette ble etterforsket som egen sak.

Hele kriminalavdelingen var nå kjent med samtlige plakater og etterforskningen ble fortsatt.

Der kom etter hvert svar på de skriv som var sendt ut, men ingen kunne gi ytterligere informasjon. Ingen av konstablene hadde kommet over emballasje med de aktuelle bokstavene.

Kriminalteknisk avdeling ved politibetjent Endsjø utarbeidet egen rapport angående plakaten.

Mistenkte ble ikke identifisert, dermed ble heller ingen avhørt.

Det ble alminnelig kjent over hele byen at politiet var på jakt etter plakat-lagere. Dette medførte sannsynligvis at det ble satt en stopper for virksomheten.

Etterforskningen i saken var resultatløs og ble innstilt.

Sak 51.1940. Leif Wilhelmsen, Børge Jansen, ulovlig plakat.

Jeg hadde skriftlig ordre fra kriminalsjefen om å legge annet arbeid til side og prioritere undersøkelser omkring plakatsakene. Da det den 8. oktober ble meldt om plakater som var opphengt forskjellige steder i byen,

og jeg var opptatt av annen plakatsak, fikk hjelpepoliti Lunde som assisterte meg ordre om å undersøke ved samtlige butikker i Stavanger hvor det ble solgt tegnestifter, om det var mulig å identifisere noen person ut fra disse.

Han meldte senere på dagen at fire butikker solgte slike stifter. I en av butikkene fortalte butikkdamen at en 4-5 år gammel gutt skulle ha sett to ukjente gutter som hengte opp plakater. Ved undersøkelser hos smågutten og i strøket telefonerte Lunde kl. 12 at han hadde fått opplyst navn på guttene. Vi fant fram til Leif Wilhelmsen på Stokkaveien og kameraten Børge Jansen fra Nils Juelsgate. Begge guttene var på skolen og foreldrene ble bedt om å møte på kriminalavdelingen samme dag kl. 16.

8. okt. avhør av Børge Andreas Jansen, 12 år, Kampen skole, 6. klasse. Nils Juelsgate 68. Lærer Wåge.

Han fortalte at fredag 4. oktober fortalte en gutt som går i 5. klasse som kalles «Dadle»! at han hadde sett noen plakater der det sto noe på, han sa ikke hva. Leif og jeg ble da enige om at vi også skulle lage noen plakater og henge dem opp i byen om ettermiddagen, da vi var fri skolen. Vi gikk hjem til meg for å skrive plakaten. Vi rev ut blader av to kladdebøker som vi hadde, på dem skrev vi omtrent 15 plakater med fargeblyanter. Min far og mor var ikke i værelset.

Så syklet vi ut i byen og hengte opp plakaten ved Hermetikklaboratoriet og ved kommunale bygg. Vi sto på syklene for å få dem høyt opp og festet dem med tegnestifter.

Neste dag møttes vi hjemme hos meg for å lage flere plakater. Der var ikke andre i leiligheten enn min 14 år gamle søster som sa at vi ikke skulle gjøre dette, men vi hørte ikke på henne. Vi laget 25-30 nye plakater og var ferdige med opphengningen kl. 20-21.

Også denne gang hang vi dem opp ved Hermetikklaboratoriet, den kommunale

bebyggelsen på Ledål, i strøket ved Egenesveien og Wesselsgate.

Mine foreldre har ikke kjennskap til plakaten, jeg turte ikke si noe.

Det var ingen som hjalp oss med plakater eller opphengning.

Avhør Leif Wilhelmsen, 12 år, Kampen skole, 6. klasse. Stokkaveien 57. Lærer Wåge.

Han forklarte seg helt i overensstemmelse med kameraten. Men han la til på direkte forespørsel at grunnen til at plakaten ble skrevet og opphengt var utelukkende at vi hadde hørt «Dadle» snakke om en plakat, og da ville også vi lage plakater.

Det ble gjennomført avhør av far til Børge Jansen og mor og far til Leif Wilhelmsen. Disse avhørene gikk spesielt inn på kjennskap til sønnenes plakatskriving, om de var politisk interesserte, om medlemskap i politiske parti eller foreninger, omgangskrets, besøk og selskapsliv, diskusjoner i familien og med bekjente i heimen om tidens situasjon. Det kom ikke opplysninger fram som kunne ha påvirket guttene.

Begge guttene var tidligere registrert hos politiet for noen mindre saker. Etter disse avhørene fortsatte jeg etterforskning for om mulig å bringe foreldrenes politiske forhold nærmere på det rene. For Jansens del kom der ikke ny informasjon. For Wilhelmsens del kom der fram at han var medlem av Stavanger bystyre for noen år siden. Gjennom Aftenbladet ble det funnet at han var medlem i perioden 1935-37 og representerte kommunistpartiet. Men der oppsto noe i denne bystyreperioden som gjorde at han måtte trekke seg. Dette ble forelagt begge foreldrene som avviste at det hadde noe med plakatsaken å gjøre.

Sak 63.1940. Ulovlige plakater. Opphengt i Stavanger handelsgymnasium.

Like i etterkant av sak 51.1940, eller helst samtidig med denne kom der telefon til kriminalavdelingen fra Beer ved NS-kontoret

at en plakat var innlevert til kontoret av et NS-medlem som var elev ved Stavanger handelsgymnasium. Plakaten ble oppdaget opphengt i taket i klasserommet like over kateteret.

Jeg tok kontakt med kontoret, fikk utlevert plakaten og fikk snakke med ham som leverte plakaten. Han kunne ikke gi ytterligere opplysninger enn at den var limt til taket. Hvor lenge den hadde hengt, eller når den ble plassert der visste han ikke. Han hadde fjernet den i store frikvarter og antagelig kom den opp enten i første frikvarter eller kvelden før. Elevene kunne i samtaler ikke opplyse noe om plakaten.

Det ble også funnet en plakat av samme type på en husvegg i Bergjelandsgaten.

Som matrise var det benyttet et linoleumssnitt, men det så ikke ut til at en fagperson hadde utført arbeidet etter utformingen av bokstavene å dømme. Sverten som var benyttet var simpel boktrykkersverte og det var brukt simpelt papir.

Jeg antok at unggutter hadde laget plakaten, rettskriving var av den siste som lærtes i skolen.

På skolen lærte de å lage linoleumssnitt om enn i mindre målestokk, verktøy var å få kjøpt flere steder og «nær sagt noe hver dag» som en forhandler uttrykte det. Noe spor i saken hadde jeg ikke funnet, og ikke navn på mistenkte personer eller lag. Jeg snakket med mange gutter etter skoletidens slutt om saken. Kanskje virket dette avskrekkende og hindret flere tilfeller.

Jeg konfererte med flere boktrykkere om produksjonsmetoden av plakaten; Johansen, Dreyer og Strøm.

Papiret var ikke avis-papir, men heller vanlig innpakkingspapir slik en så det på ruller ved handelsdiskene.

Kriminalteknisk avdeling ved politibetjent Endsjø utarbeidet egen rapport om papiret og den svarte stempelfargen.

Etterforskningen var resultatløs og ble innstilt.

Sak 60.1940. Små plakater i området Nymannsveien.

14 dager etter disse to sakene, den 23. oktober 1940, ble det levert inn en liten plakat til politistasjonen. Den var funnet opphengt på en telefonstolpe i Nymannsveien.

Jeg satte strakt i gang etterforskning. Jeg avhørte noen beboere i strøket for om mulig å få rede på hvem som kunne ha laget og hengt opp plakaten. Etter opplysninger fikk jeg mistanke til to gutter og disse ble avhørt. De nektet enhver befatning med plakaten. Jeg lot dem skrive plakatenes innhold på et papir som ble vedlagt saken.

- Kjell Ødegård, 13 år, 7. klasse.
Hetlandsmarken skole, lærer Borrevig.
- Olaf Fuglestad, 12 år, 6. klasse.
Hetlandsmarken skole, lærer Johnsen.

Plakatene var tydelig skrevet av smågutter og der kom ikke flere plakater inn til politiet av denne typen.

Jeg snakket med guttene i de forskjellige gatene ved Nymannsveien og andre gater i strøket, og guttene ble gjort kjent med politiets jakt på gutter som skrev plakater. Jeg

antok at mine samtaler virket avskrekkende på guttene.

Etterforskningen var resultatløs og ble innstilt.

Vår mann i politiet ble pensjonist i 1960 etter ca 40 års arbeid ved Stavanger politikammer. Hans ettermæle er preget av uttrykk som «arbeidsom og energisk kar som var en flink etterforsker». Blant byens publikum var han «godt likt, var omgjengelig og hyggelig». «- hadde meget god hukommelse og solide personalkunnskaper, som var et stort pluss for ham i etterforskningens ofte vanskelige arbeid».

Så kan kanskje noen undre seg på hvordan han klarte seg i denne «mellom barken og veden»-rollen, og ikke minst med de mange NS-medlemmene på stasjonen i Stavanger.

Som motvekt hadde han lang fartstid i politiet, vi ser i plakatsakene at han samarbeider med to av de hardeste motstandsfolkene på stasjonen, og kanskje det beste svaret ligger i at Bergvin Nilsen i 1945 ble utnevnt til 1.betjent ved Landssvikpolitiet – med arbeidssted Stavanger politikammer.

ÅRETS PENSJONIST 2022

Eldrerådet har som formål å arbeide for at alle eldre i Stavanger skal ha en verdig alderdom. Siden 1996 har det blitt delt ut pris til personer som har utmerket seg på den ene eller andre måten og bidratt til at formålet blir oppfylt.

Eldrerådet inviterer med dette personer, lag og organisasjoner til å komme med forslag til hvem prisen skal gå til. Forslag kan sendes på mail til: jorunn.lura.jaasund@stavanger.kommune.no eller pr. post til Stavanger kommune, Eldrerådet, Postboks 8001, 4068 STAVANGER

Frist for å sende inn forslag er 31. august 2023

GUNNAR A. SKADBERG:

Stine Lund – byens første kvinnelige organist og ”digterinde”

I 1882 fikk omsider Stavanger et gatenavn oppkalt etter en kvinne. «Stine Lunds gate» gikk fra Engelsminnegaten 2 til Møllegaten i sydvestlig retning. Gaten ble oppkalt etter byens første kvinnelige organist og dikterinne Christine Friborg Lund. Men på 1960-tallet forsvant denne gaten til fordel for Telenors behov for utvidelse av murhuset i Kannikgata 17. Kanskje på tide at Stine Lund får en ny gate oppkalt etter seg?

Stine, eller egentlig Christine Friborg Lund, var født i Stavanger våren 1715, og hun vokste opp i det huset på Stranden som siden fikk adressen Nedre Strandgate 21. Jenten var nesten predestinert til å få opplæring i orgelspill, for hun tilhørte det eneste organistdynastiet vår by kan rose seg av.

STAVANGERS ORGELDYNASTI

Den 27. januar i 1689 ble kristiansander Laurids Lauridsen Lund ansatt som organist i Stavanger. Lund var sønn av domorganist Laurids Søfrensen i Kristiansand, og Laurids jr. hadde fått opplæring på farens orgelkrakk i sørlandsbyen fra han var en guttunge.

Organist Laurids Lund var gift med Christine Søfrensdatter Friborg, og ekteparet bosatte seg på Bergene ved Stranden da de ankom Stavanger fra slutten av 1600-tallet. Men allerede i 1694 døde organist Lund, samme dag som kona fødte deres sønn Christian Fredrik Lund.

I mai 1695 ble Lund etterfulgt som organist av Michel Jacobsen Sadolin, og 11. september i 1695 ble Sadolin gift med forgjenger Lunds «Etterleverske», Christine Søfrensdatter Friborg Lund, og dermed ble organist Sadolin stefar til ettåringen Christian Fredrik Lund.

Michel Jacobsen Sadolin døde bare 27 år gammel på julaften i 1701. Byens overrådmann, Herman Høyer, ble da utnevnt til seksåringen Christian Fredrik Lunds formynder. Allerede som 13-åring ble Christian Fredrik Lund bedt om å spille på orgelet under gudstjenester i Domkirken.

ORGANIST CHRISTIAN FREDRIK LUND

I et møte i byrådet i Stavanger den 7. juli 1707 blir det bekreftet at 17 år gamle Christian Frederik Lund skulle fortsette som organist i Stavanger med samme lønn som sine forgjengere, faren og stefaren, med noen forbedringer. Men først 19. april 1708 fikk Lund sin kongelige ”bestalling” på at han var blitt Domkirkens organist etter stefaren, Michel Jakobsen Sadolin.

Den økonomiske situasjonen for organist Lund ble mer enn vanskelig under Den store nordiske krig (1720-1721), og han forsøkte da å kompensere dette ved å spille i brylluper og selskaper, men han måtte kjempe for å få monopol som byens ”spillemann”. Lund mente således at byens to fiolinister, Isach Hansen Røpke og Lars Olsen, måtte nektes å kreve penger for sine spilleopptredener hvis de ikke hadde fått organistens godkjenning til dette. Dette forslaget fra Lund aksepterte byrådet.

Organist Lund ble gift med ”gudfrygtige demoiselle” Anna Susanna Andersdatter Dale i Stavanger Domkirke 8. november 1712. I 1713 arvet fru Lund 300 riksdaler etter moren, prestedatter fra Lye Laurentia Lauritzdatter Sysenvindia (navn etter farens opphav i Sysendalen i Eidsfjord) og hele 1233 riksdaler og 3 ort etter faren, handelsborger i Stavanger Anders Rasmussen Dale, og vi skjønner at familien Lund må ha levd i gode

økonomiske kår etter mottaket av arven i 1713.

EN ALLSIDIG ORGANIST

Den 4. februar 1718 skrev biskop Jens Bircherod i Kristiansand et brev til rektor ved Stavanger skole, Hans Lindal, der rektoren ble oppfordret til å påvirke byens myndigheter om å oppfordre byens organist til å starte musikkundervisning for elevene ved den danske kristendomsskolen som holdt til i den gamle Katedralskolen sør for Domkirkens kor. Biskopen ba Lindal formidle dette også til Stavangers sogneprest Ole Schielderup og byfogd Jørgen Wallendal, som igjen burde få byens borgere til å betale organisten for undervisningen.

I et nytt brev til Lindal fra mai 1719 tilbød biskopen seg å betale 2 riksdaler av egen lomme hvis undervisningen kom i gang. Pengene skulle Lund få til sommeren når Bircherod kom på visitas i Stavanger. Og dermed startet Lund byens første musikk-skole etter at han altså allerede hadde fått monopol på musikkframførelser i Stavanger. For sitt arbeid i Musikk-skolen fikk Lund en årslønn på 10 riksdaler.

I 1720 ble organist Lund byens måler og veier, og samme år ble han konsumpsjonsforpakter for Jæren og Dalane (1720-1722) og for byen i 1726. Stillingen som måler og veier innbragte Lund en årslønn på 40 riksdaler.

I et næringsmanntall for 1722 står det at Christian Lund er "Veyer och Maaler, Forpagter af folcheschatten i Jæderen og Dahlernis Fogderie saa och byens Organist" og at han "lefver Vell".

MØLLEBRUK I BYEN

Omkring 1700 fantes det 14 vannkverner i Stavanger og byens omegn der byens innbyggere kunne få malt sitt korn hos kverneiere under forutsetning av at brukerne hadde betalt avgift til tolletaten først. I 1683 hører vi således om Gjertrud Wessel som ikke

Nedre Strandgate 21 der Stine Lund vokste opp i første del av 1700-tallet, men da hadde huset bare 1 1/2 etasje. Foto GAS

hadde betalt sin konsumpsjons-seddel etter å ha malt ½ tønne havrekorn ved kvernen i Møllebukten på Nedre Madla.

Christian Fredrik Lund arbeidet også for å få installert nye vannkverner i byen, men haan lyktes ikke i dette framtidsrettede foretaket. "Han er ikke saa nær seende til sin næstes fortred, saa godt som han sitter i det", skrev lagmannen som likevel støttet Lunds søknad om enerett for ham og hans arvinger til å drive malt- og grynmøller i byen. Den framsynte organist Lund ville i samme rennet avskaffe de gamle og uhensiktsmessige håndkvernene ved å bygge opp møllehus i østre- og vestre bydel.

INNHEGNING OM LUNDS EIENDOM PÅ BERGENE

I desember samme år (1719) fikk Lund tillatelse av stiftsamtmannen i Kristiansand til å innhegne 3-4 tønner land på Bergene og til å sette steingjerde omkring sin bygslede eiendom mot at han betalte en årlig avgift på 34 skilling til byen. Det var denne eiendommen som seinere gikk under navnet "Lundsbergene". Lund betalte folk for å kjøre matjord til sin løkke, og han lot sine "bjerger" beplante. I 1736 ga løkken en avling på 5-6 små sleder høy.

NY BOLIG I NEDRE STRANDGATE

Fra 1715 til 1739 står ekteparet Christian

Fredrik og Anna Susanna Lund oppført som eiere av den eiendommen som siden fikk adresse Nedre Strandgate 21. Huset hadde én etasje og var opprinnelig bygd av den danskfødte tolleren Augustinus Ebbel. Da organist Lund døde i 1737, ble han gravlagt under orgelkrakken i Domkirken, 28. mars dette året.

STINE LUND SOM ORGANIST

Christian Fredrik Lunds datter, Stine, fikk opplæring i orgelspill av faren, og allerede som 13-åring, nyttårsdag i 1729, måtte hun, grunnet farens sykdom, debutere på orgelkrakken i Domkirken.

Etter farens død i 1737 etterfulgte 22-åringen Stine ham som domorganist, og hun satt deretter og spilte orgel over farens grav like fram til 1760 da hun, grunnet sykdom, måtte slutte som organist etter 23 års virke. Hun døde 15. januar 1761, bare 45 år gammel. Christine Friborg Lund Hodne ble gravlagt inne i kirken ved siden av faren «under orgelverket ved lectors stol».

OLE SVENDSEN HODNE

Stine Lund som tilhørte en av byens patrisierslekter, gikk sin egen vei da hun giftet seg med matros Ole Svendsen Hodne 16. oktober 1741. Matrosen tilhørte åpenbart den samfunnsklassen som befant seg på nedsiden av den usynlige ekvatorlinjen som skilte byens sosiale over- og underklasse. I vigselprotokollen for Domkirken heter det om Hodne at han «haver nu været ved 2 Aar i Meenigheden» da han giftet seg med «Organistinden i Stavanger».

Ole Svendsen Hodne var sønn av Kleppgårdbrukerparet Svend Monsen Hodne (1695–1741) og Anna Larsdatter fra Sørnes i Håland (f. 1686). Ekteparet Stine og Ole Hodne bosatte seg i et lite hus «ved Bredevandet op mod Klevgaderne», altså ved dagens Olavskleven. Det var ingen barn i ekteskapet Lund/Hodne.

Det er muligens «vår» Ole Svendsen vi finner i skatteligningen for Stavanger i 1773 da en matros med dette navnet bodde på Bakken (ved dagens «Fargegate»). Likeledes har vi en Ole Svendsen, «Matros og Lods», som bodde på Pottemakerstranden i enden av dagens Kirkegate så seint som i 1790.

Den kunstnerisk begavede kvinnen Stine Lund forfattet også dikt, og hun regnes som byens første "digterinde". Rektor Andreas Emil Erichsen på Kongsgård, som redigerte utgivelsen av Samlinger til Stavangers historie i 1906, skrev i en kommentar til klokker Hans Smidts notater fra 1770, følgende om Stine Lund: "Det existerer endnu en liden samling digte af hende", og professor Didrik Arup Seip mente at Stine Lunds dikt var de første som ble skrevet på stavangerdialekt. Det er imidlertid ikke stavangerdialekt hun skriver på, men jærdialekt, en dialekt hun fikk gratis gjennom sitt ekteskap med kleppbuen.

(Jeg har skrevet av diktene hennes og tolket dem, for dialekten hun bruker, er svært ulik dagens, men denne samlingen blir for omfattende å publisere i «Mortepumpen».)

Stine Lund var byens første kvinnelige organist. Siden har mange fulgt i hennes fotspor. Dette er Aleksandra Orzechowska-Niedziela som er organist i Sunde kirke på 2000-tallet. Foto: GAS

Da krigen kom til Hillevåg

Historien sett gjennom et barns øyne.

I 2016 skrev Ingjerd Bull Sinnes en bok om eget liv «Glimt fra min livshistorie». Denne artikkelen bygger på utvalgte deler fra boken, et foredrag forfatteren holdt i Stavangerlærernes Pensjonistlag og samtaler med henne.

Tekst og foto Bente H Næss

Ingjerd var fire år da krigen kom til Norge i 1940. Familien bodde i Hillevågsveien. I huset deres hadde faren butikk i første etasje, mens de bodde i andre etasje. Da flyene kom inn over Stavanger ved krigsutbruddet, satt Ingjerd og tvillingsøsteren ved spisebordet og ventet på å dra til barnehagen. De så flyene som kom innover. De oppfattet at flyene fløy så lavt at de kunne se flygerne helt klart. De opplevde dette så tydelig at Ingjerd fortalte moren i etterkant at hun hadde snakket med en av flyverne. Han hadde tilbudt henne å bli med, men hun takket nei. Dette ble starten på en ganske dramatisk og vanskelig tid. Familien evakuerte til slektninger på Nærbø, men de ble der bare noen dager til tilstanden hadde roet seg noe. Da startet et nytt hverdagsliv. Det tyske nærværet var tydelig. I nabolaget var det flere rom, leiligheter og hus som ble rekvirert. Noen ble brukt til bolig, noen til kontorer. Det ble satt opp store brakkebyer i områdene fra Kvalaberg skole og ned til Gansfjorden og fra Hillevågsveien opp til Haukåsveien. Dette ble brukt til forlegning, boligområde, verksted, lager, militært sykehus, messe, osv. Grusbanen med vaktårn ble brukt som ekserserplass. Med alt dette plassert i nærområdet, opplevde Ingjerd og familien det tyske nærværet daglig. Det var marsjering fra sentrum til leiren under taktfast sang daglig, det var vanlig å møte

tyske soldater i gaten, på bussen og i butikken.

Etter hvert ble det knappere med mat og andre nødvendige artikler. Ingjerd husker tilbake på en mor som i tillegg til å være jordmor, sydde klærne til barna. Det var stort sett gamle klær som ble omsydd. Når det gjaldt mat var det om å gjøre å utnytte det som var tilgjengelig på mest mulig variert måte.

Da Ingjerd skulle begynne på skolen, sydde moren en skoleveske til henne av oljelerret, noe hun hadde tilgang på siden hun var jordmor. Kvalaberg skole var rekvirert av tyskerne, så undervisningen var flyttet til Mølla i Hillevåg. Der var det så liten plass at noen måtte gå på skolen om formiddagen, mens andre gikk på ettermiddagen. Det var tre timer skolegang annenhver dag. Dette utgjorde de tre første skoleårene for Ingjerd. Dette var en tid med stor knapphet av mat, og skolebarn fikk hjelp med pakker fra både Sverige og Danmark. På skolen ble det delt ut tran og suppe og alle elevene hadde med seg skjje og skåler hjemmefra. Det ble også delt ut klær.

Det daglige livet ble ofte avbrutt av flyalarm, og da måtte en ned i nærmeste kjeller. Det var langt fra alle hus som hadde egnede kjellere, da måtte man søke tilflukt hos nærmeste nabo. Dette gjaldt for Ingjerd både hjemme og på skolen. I Hillevåg var det bosatt både aktive motstandsfolk og norske nazister. Det ble derfor viktig å ikke røpe noe hvis en fikk vite om slik aktivitet. Flere

motstandsfolk i dette området ble tatt, satt i fangenskap og torturert og noen døde av behandlingen.

Det var enkelte svært dramatiske hendelser som gjorde sterkt inntrykk i nabolaget. Under et alliert bombeangrep i mai 1943, var leiren i Hillevåg et mål, men en av bombene traff i tillegg et bolighus der en 13 år gammel gutt og hans søster ble truffet. Gutten døde og jenta ble sterkt skadet. Det gjorde et sterkt inntrykk på både barn og voksne. En annen dramatisk og voldsom eksplosjon var fra desember 1944. Da ble «Knottfabrikken» i Hillevåg sprengt av blant annet Mygebrødrene. Dette var for å stoppe tyskernes drivstofftilførsel. Fra soveromsvinduet så familien til Ingjerd hvordan fabrikken sto i lys lue. I mange år snakket folk i Hillevåg om «då Knotten gjekk i luftå».

Det gjorde også sterkt inntrykk på beboerne i Hillevåg at det var fangeleir i området. Det var krigsfanger fra Polen og Russland. De oppholdt seg bak høye nettinggjerder ved Kvalaberg skole og ved sykehuset. Det var mange som la veien om dette området, for å stikke litt mat inn gjennom gjerdet til fangene.

Da freden kom 8. mai 1945, var det fest i Hillevåg, Norske flagg som hadde vært godt gjemt under krigen kom frem, nasjonalsangene lød og gleden var stor. Da krigen var slutt, ble det arrangert fredsmarsj for alle over 10 år. Ingjerd var bare 9 år og ble svært skuffet over at hun ikke fikk delta. Faren trøstet henne og sa « det er nå fredsmarsjen begynner og den skal vi gå hver dag både barn og voksne sammen for å verne om vår frihet og selvstendighet».

Hvert nummer av Mortepumpen fremover vil inneholde én av historiene i Rolf Schreiner sin bok «Der e merr mydlå himmel og jord enn de fleste andre steder» med undertittel «Rariteter fra ein løyen verden». Teksten er på stavangersk – fra Rolf sitt ståsted i oppveksten, og det vil si Våland (nest beste vestkant). Boken er til salgs i bokhandelen.

Alf, Julia – og John

For 100 år siden bodde ein mann så hette George Ernest Stanley i Liverpool. Då han i sin tid pensjonerte seg fra handelsflåden, fekk han jobb i forsikringsbransjen. Han og familien flytta då te forstaden Woolton, kor de bodde i et lide rekkehus i 9 Newcastle Road.

George va gift med Annie Jane, og de fekk fem jenter. Maria va den eldste og blei født i 1903. Så kom Elizabeth i 1908, Anne i 1911, Julia i 1914 og Harriet i 1916.

Ein fyr i Liverpool så hette Alfred, og blei kalt Alf, va kjent for å fortella gode historier, men han hadde aldri hatt jobb særlig lenge om gangen. Han foretrakk å tilbringa tiå på byens mange vaudeville-teatre og kinoer.

Ein kveld på Trocadero klubb, et tidligare kinolokale på Camden Road, møtte Alf ei jenta med brunt hår, et strålende smil og høge kinnbein. Det va Julia Stanley, nummer fira av jentene. Alf såg Julia igjen seinare i Sefton Park, kor han va med ein venn for å kikka på damene. Alf hadde bowlerhatt og et sigarettmunnstykke i håndå, og Julia på 14 år satt på ein smijernsbenk og sa at han såg dumme ud. 15 år gamle Alf svarte: "But you look lovely" og satte seg ner på benken ved siå av Julia. Då hu ba Alf om å ta av seg hatten, heiv han bowleren ud i Sefton Park-sjøen.

Julia va ganske liden – bare 157 cm høge – men hu va absolutt ei dama folk snudde seg itte på gadå. Hu gjekk møje på Liverpools

dansesteder og klubber, der hu fekk vist at hu va flinke te å dansa, fortella vitser – og synga. Folk sa at stemmen hennes minte om Vera Lynn – mens Alf gjerna opptrådde som Louis Armstrong og Al Jolson. Julia spelte ukelele, piano, trekkspel og banjo, men bare for gøy, hu opptrådde ikkje for pengar.

Alf og Julia tilbrakte møje tid rundt omkring på udestedene i Liverpool mens de lurte på ka de sko gjør seinare – åbna ein butikk, ein pub, ein kafé, ein klubb...

Ti år seinare, 3. desember 1938, gjekk Alf og Julia hen og gifta seg, itte at hu hadde fridd. De feirte dagen med å spisa på Reece's Restaurant i Clayton Square, og så gjekk de på kino. De hadde ikkje någe felles sted å bo – hu tilbrakte bryllupsnåttå på rommet sitt hos foreldrene, mens Alf gjekk tebage te pensjonatet sitt. Dagen ittepå dro Alf ud på sjøen – på ein tri måneders tur te De vestindiske øyer.

Stanley-familien likte ikkje maen te Julia. Pappa George forlangte at Alf tjente pengar nok te å ta seg av familieøkonomien, men itte tri måneder i handelsflåden kom Alf hjem og flytta inn på Julia sitt rom. Han prøvde seg som entertainer, og han va på audition hos lokale teatersjefer – men uden suksess. Og som ein ekstra bonus kom den glade nyhed at Julia va gravid. 9. oktober 1940, mens Alf va te sjøs, fødte Julia ein gutt.

Mens Alf gjorde ein form for krigsinnsats på sjøen, blei det sendt pengar hjem te mor

& barn, men udbetalingane fekk ein brå slutt då Alf deserterte i 1943. Då flytta Julia & sønn inn te ein fyr så hette John Dykins. Det mislikte Julia sin eldste søster Mary (kalt Mimi) så sterkt at hu gav beskjed te sosialtjenesten i Liverpool om at gutten burde få et bedre hjem. Resultatet blei at Mimi sjøl og hennes mann George Smith øvetog ansvaret for gutten så då va fem år.

I juli 1946 kom Alf på besøg te huset i 251 Menlove Avenue, der sønnen bodde hos tante Mimi og onkel George. Han tog junior med seg te Blackpool på ein liden ferie, og han hadde planlagt at de to sko emigrera te New Zealand. Dette forsto itte kvart Julia og herr Dykins, og de kom seg raskt te Blackpool. Der va Alf så frimodige at han spurte om Julia ville bli med far & sønn te New Zealand, men hu nekta. Itte ein opprivande krangel ba Alf sin fem år gamle sønn om å velge kem han ville vær med – moren eller faren. Sønnen valgte faren, blei usikker, men valgte faren ein gang te. Då gjekk Julia fra de, men te slutt kom sønnen springande itte morå mens tårene rant. Alf reiste, Julia og herr Dykins dro hjem te sitt – mens sønnen fortsatte å bo hos tante Mimi og onkel George.

24 år seinare hadde sønnen behov for å gi uttrykk for følelsene sine denne dagen i

Blackpool. Då skreiv John Lennon sangen så hette Mother.

Mother, you had me, but I never had you. I wanted you, you didn't want me...

Julia og John hadde god kontakt. Det va morå så lærte John å spela ukulele, banjo, piano og trekkspel – og det va morå så kjøpte Johns første gitar. Tante Mimi sa både titt og ofte: "The guitar is all right John, but you'll never make a living out of it".

Om kvelden 15. juli 1958 va Julia på besøg hos søster Mimi. Cirka klokka halv ti, då Julia va på vei te ein bussholdeplass i Menlove Avenue, blei hu påkjørt og drept av ein Standard Vanguard bil – sjåfør va politikonstabel Eric Clague. Han hadde ikkje sertifikat. Konstabel Clague blei selvfølgelig frikjent i retten – politifolk har det greit sånn – men han forlod etaten itte kvart og blei postmann. Og midt på 1960-talet måtte han ironisk nok slida med å bringa tonnavis med fanpost te 20 Forthlin Road – der Paul McCartney bodde.

Søndag 30. august 2015 – på den såkalte Magical Mystery Tour – tog eg bilde av huset te Mimi, George & John i 251 Menlove Avenue. Det va litt vemodigt.

Kjære pensjonist:

Husk at hjernetrim er sunt!

Rolf Schreiner, som er fast skribent i Mortepumpen, har gitt ut en bok («Hva koster korken?» – Ajax Forlag) med 222 oppgaver for de små grå.

Viktig: Dette er ikke tradisjonell quiz – dvs. kunnskaps-spørsmål innen historie, geografi, sport, politikk, musikk etc. For å løse oppgavene gjelder det kun å bruke hodet på best mulig måte. Altså – ren balsam for den mentale helse.

Boken kan kjøpes i bokhandelen.

Nytt
opplag!

Foran fra venstre: Hundeeier Leif Varhaug med hunden Popsi, Roald Andersen, Marit Wietfeldt, Gunn Mølstre, Reidun Hauan, turleder Magne Rognøy og Dagfinn Mølstre.
Bak fra venstre: Eirik Skogstø, Gunnar Innvær, Ivar Wietfeldt, Hans Nilsen, Per Anda, Reidar Jensen, Anne Evertsen, Stein Bethuelsen, Jorunn Haga, Wenche Sirevåg bak henne står Åse Aspen helt skjult, samt guide Arild Aspen.

Topp topptur på Finnøy

«Mandag: tur med Magne» står det i kalenderen til Skipper Worse Tasta. Da er det bare å stille opp ved Bydelshuset kl. 10 for å delta i en vandring i godt lag. Nakne opplysninger – men bak dem kan det vente et rent eventyr, en uforglemmelig opplevelse. Slik var det mandag 17. april.

Av Nina Tjomsland (tekst) og Magne Rognøy (foto)

Turvert Magne Rognøy satser ikke bare på trim og samvær, men også at deltakerne skal bli bedre kjent i lokalmiljøet og kanskje lære noe nytt. En gang i måneden legger han opp en langtur. Denne gangen hadde han valgt Finnøy som nå inngår i Stavanger kommune, og alliert seg med Arild Aspen som er vokst opp i dette miljøet og fungerte som både stifinner og historiker.

Været var like velvillig som lederne: strålende sol, helt opp i 16 varmegrader, og nesten fjordblikk.

Tusenårsminner

Arild klarte å få fram både mangfoldet

og historien. Turen gikk først til utsiktspunkter, blant dem korset som ble reist til tusenårsmerke. Så inn i Hesby-skogen, et område kommunen har kjøpt og fortsetter å utvikle. Her ligger et stort nett av gode merkede løyper – alle er vist på et kart som kommunen utgir. Det offentlige får imponerende god hjelp av det lokale turlaget som blant mye annet har stått for reising av alle mastene i en lysløype. Rundt om ligger vindfall og rotvelt samlet slik at de frivillige kan hugge opp det de vil og rulle veden med trillebår til nærmeste lasteplass.

Et annet tusenårsminne er et amfi i en lysning

i skogen, hvor hele bakken nå var dekket av hvitveis. Til daglig fungerer dette som den perfekte rasteplass. Også her var alle inntrykk akkompagnert av iherdig fuglekvitter. Det gjelder jo revir. Og Finnøy-historien byr på et vell av emner til kunstneriske prosjekter i amfiet: her har det sittet slekter med svære revirirområder helt fra bronsealderen av.

Toppen av makt og ære

Den første høvdingen vi har skrevne kilder om, er Aslak av Finnøy. Toppen av all makt og ære til drottsetet kom med Ogmund Sigurdson. Han regjerte hele landet på vegne av tre mektige monarker: Håkon VI, dronning Margrethe og Olav Håkonsson.

Fra nyere historie kan vi hente at matematikeren Niels Henrik Abel ble født her. Hit flyttet også Cleng Peerson, mannen som dro til Statene for å kartlegge om de forfulgte norske kvekerne kunne skape seg et nytt liv der.

Går vi helt tilbake, fortalte et funn under en vaskekjeller på Judaberg i 1976 om levekår allerede mens isen var i ferd med å trekke seg tilbake: skjelettet av en isbjørn som var hele 2,3 meter lang. Nå vet vi at her levde mennesker i sjøkanten for minst 10.000 år siden.

Vilje og evne til omstilling

Historien viser evne og vilje tll omstilling og tilpasning; jordbruk selvølgelig, nå sist komplettert via pelsoppdrett, laksemærer og tomater til utvikling av hyttegrender i så bratte bakker at alle kan se i vidvinkel ut over fjord, øyer og fjell.

På stiene gjennom kulturlandskapet sørger gjerdeklyver for fredelig sameksistens mellom mennesker og dyr. Da en gammel krok hadde uttrykt frykt for å bli til hinder for gruppen, hadde Magne vært klar: -her sørger vi for at ingen er til hinder. Det holdt stikk til fulle. Hjelpsomme hender var der med én gang balansen kunne være usikker, ikke minst over de bratteste klyvene. Og vi

Turvert Magne Rognøy viser vei.

Podiet i amfiet i Hesby-skogen fungerer som den perfekte rasteplass.

vet jo alle at det å gå på ujevne stier er det beste vi kan gjøre for kroppsbalansen. Tempo var jevnt, med tid til å puste ut om nødvendig; på turen var det ingen fartsstriper å forholde seg til, bare et opplevelsersrikt samvær.

Høres det fristende ut? Er mandagsturene bare for Tasta-folk? Slett ikke. – Vanligvis er vi mellom 10-12 og 20 deltakere, forteller turvert Magne. Godt over 20 var med på Finnøy-turen, blant dem både Revheim- og Vaulen-beboere. Magne tar gjerne mot alle interesserte, uansett om de er medlemmer av Skipper Worse eller ei. Det er bare å ta kontakt: magne.rognoy@gmail.com.

Og dersom det skulle passe bedre å gå fra Skipper Worse Ledaal, går det også turer med utgangspunkt der en gang i uken.

Digitalt utenforskap

Senior Norge arrangerte 22.03.23 et møte om «Digitalt Utenforskap» spesielt rettet mot dagens pensjonister. Møtet ble arrangert i Madla bydelshus. Emnet er aktuelt og representerer et problem for mange, det var nok derfor fremmøtet var bra.

Tekst: Bente H. Næss Foto: Helge Gabrielsen

Torbjørn Bjørnestad var foredragsholder. Han har arbeidet lenge med problemområdet og hadde mange tankevekkende synspunkter å komme med. Han sammenlignet digitaliseringen vi ser i samfunnet i dag med en nådeløs flodbølge. Nådeløs fordi ingen kan velge å gå utenom. Nådeløs også fordi endringene skjer hurtigere og hurtigere, og en er avhengig av å «oppdatere og tilpasse, lage og huske nye passord» osv. Selv for dem av oss som arbeidet med mye bruk av databehandling i daglig arbeid før en gikk av med pensjon, oppleves dette som et press og til dels som stress.

Det er selvfølgelig mange goder med internett, verden blir mindre, kommunikasjonen blir letter og kunnskap kan lett oppsøkes. I samfunnet blir bruken mer og mer forventet å være allemannseie. Vi har flere offentlige «dataportaler», bankene bruker data i sin kommunikasjon med oss, informasjon om kulturelle tilbud ligger på nettet. Alt dette er det en forventning om at eldre skal kunne benytte. Men slik er det ikke, over halvparten av pensjonistene sliter med alt dette eller deler av det. Mange av oss bruker flere timer foran PC eller nettbrett daglig, uten å få til mye av

det vi prøver på. Hvis vi stadig mislykkes, blir noen av oss apatiske, andre blir rasende. Dette fører igjen til at en slutter å bruke dette hjelpemiddelet. Det er da lett å føle seg utenfor, ensom og mislykket. Når en i tillegg vet at det er en forventning fra det offentlige om at vi skal kunne bruke digitale hjelpemidler, slik en ser det gjennom planer som «leve hele livet» og «digitalt hele livet», må denne problematikken arbeides med.

Senior Norge har satt disse utfordringene på dagsorden. I dette arbeidet er det spesielt noen områder det er viktig å få gjort noe med:

- Enklere inngang til verktøyet
- Enklere verktøy
- Digital hjemmehjelp
- Gi alternative papirløsninger til dem som ønsker det

I tillegg er det vesentlig at det gis opplæring på de viktigste programmene i lokalmiljøet.

I Stavanger er det tilbud om hjelp, veiledning og kurs på Tante Emmas Hus og i Biblioteket på Sølvberget.

Noe av det det haster mest med, er å skolere flest mulig om alt av svindelforsøk som dukker opp på skjermene våre.

Vi er ca. en million pensjonister i Norge, av disse er vel halvparten ikke trygge i bruk av internett og andre tjenester som vi har tilgang til på en datamaskin, PC, nettbrett eller smarttelefon. I dag forventes det at vi skal være «digitale», derfor er det viktig at våre problemer i forhold til disse forventningene settes på dagsorden og arbeides med. Det er flott at Senior Norge engasjerer seg i saken og er vår stemme og pådriver. Vi får håpe at «vår» stemme blir hørt og at situasjonen blir bedre.

Tollboden

TEKST: Gunnar A. Skadberg.

Fra tidlig på 1600-tallet var det byfogden som hadde ansvar for fortolling av varer til og fra Stavanger, men fra 1620-tallet ble denne jobben forpaktet av kjøpmann Christen Trane med bolig og eiendom på Skagen. Byens første tollbod lå da også på østsiden av Vågen. Siden overtok Tranes svigersønn Søren Pedersen Godtzen stillingen som byens toller, og i 1644 ble Sørenns bror Godkske Godtzen Stavangers toller.

Det var ikke de alvorlige sakene tollerne hadde å ta fatt i på 1600-tallet. Vi hører for eksempel sommeren 1664 om Knud Klausen som hadde innført tre oksehoder og noen anker med vin

han hadde kjøpt av rotterdamerskipper Jan Kornelesen i Dusevig. Varene søkte Klausen å ro i land på Koholmen, men der dukket sønn til tollbetjenten opp og førte synderen til tollboden, der vinen ble beslaglagt og Klausen dømt til å betale hele 10 riksdaler til byen og kongen.

I oktober 1669 forsøkte Jørgen Vuchmann fra Bergen å smugle i land lerrettsvarer på Koholmen uten å angi varene på tollboden. Han skulle by sine varer fram ved haustmarkedet, men fortjenesten ble liten etter omveien om tolletaten.

I 1821 innførte landets myndigheter en nyordning for tollvesenet, der landet ble delt inn i tolldistrikter, og der Rogaland fikk tollstedene Stavanger, Egersund og Sokndalsstrand. Dermed fikk Stavanger etter hvert behov for ny tollbod. I 1835 kjøpte tolletaten tomt til ny bygning på Stranden.

Det var først og fremst økende sildehandel med Østersjølandene som gjorde det påkrevd med en større og mer profilert tollbod i byen. En av landets fremste arkitekter Christian Henrik Grosch fikk oppdraget med å tegne tollboden som skulle ligge på Stranden.

Christian Henrik Grosch var født i København i 1801, men flyttet med sine foreldre til Norge da han var ni år gammel. Faren, Heinrich August Grosch, var ansatt ved Den kongelige tegneskole i Kristiania, og han var en anerkjent malerkunstner og grafiker. Sønnen utdannet seg imidlertid til arkitekt ved Akademiet i København. Som ferdig utdannet arkitekt i 1824, fikk han ansettelse under arkitekt Hans Ditlev Franciscus Linstow (1787-1851) som da var

engasjert med bygging av Slottet i Oslo. I hovedstaden var Grosch også engasjert ved byggingen av Rikshospitalet (1826-1842), Børsen (1826-1828), Norges Bank, seinere Riksarkivet (1827-1830), Brannvaktens (1854) og Observatoriet (1831-1833).

I 1828 ble han utnevnt til stadskonduktør i hovedstaden, og i 1833 fikk han overordnet ansvar for statens bygninger i Christiania. Samtidig opererte han som lærer ved tegneskolen der faren hadde vært ansatt. I årene 1838-1852 var han engasjert i byggingen av Universitetsbygget ved Carl Johans gate. I 1838 fikk han oppdraget med å tegne ny tollbodbygning på Stranden. Den bygningen stod ferdig i pusset tegl og i klassisistisk stil i 1840. Siden tegnet Grosch også det Valbergtårnet som fortsatt vokter innseilingen til byen. Chr. H. Grosch døde i 1865.

Tollboden på Standen rommet kontorer og vaktrom og i den hvelvede kjelleren med bueganger var det lagerplass for ulike varer. En dobbel steintrapp førte inn til tollkontorene. I 1862 ble steintrappen utstyrt med et smijern som ble smidd ved Stavanger Støberi & Dok. En åtte meter bred steinbrygge førte ut i Vågen, og aktiviteten ved den bevoktede bryggen kunne være stor mens byens seilskipstrafikk var på det mest hektiske i årene 1850-1880.

I 1906 ble den erstattet av den nye tollboden ved den gamle skansen. Den gamle tollboden ble restaurert i 1977, og kjelleren ble innredet som representasjonslokaler mens havnefogden fikk overta de gamle kontorene til tolletaten.

Rektor på kulturskolen, Elin Aase og Helge Dragsund, kommunalsjef i helse og velferd, er storfornøyd med å få i gang Stavangers demenskor. – Jeg brenner personlig for sang, og har sett hvordan sang kan skape ro og glede hos personer med demens, sier Aase.

Stavanger kommunes demenskor

Stavanger kommune avdeling helse- og velferd har i samarbeid med kulturskolen startet opp demenskor. Kulturskolen har det musikalske ansvaret for demenskoret.

Tekst: Heidi Helen Nedreskår. Foto: Solfrid Sande

Koret har første korøving fredag 28.04.23. Etter korøvelsen samles kormedlemmer og ledsagere til sosialt samvær med kaffe og vafler. Det er korøvelse hver fredag fra kl. 12.00- 13.00, frem til og med 16.06.23, da det blir pause for sommeren.

Vi søker deg

Vi ønsker å komme i kontakt med deg som bor hjemme og som har demens eller kognitiv svikt, og som har lyst til å synge i kor. Vi anbefaler at du har med deg en pårørende,

venn, nabo, eller noen andre som kan dele denne opplevelsen sammen med deg. Men du er selvsagt også velkommen alene.

Forskning viser at musikkterapi kan øke velvære og redusere symptomer på depresjon og angst hos personer med demens og gi noe bedring i kognisjon. Tilbud om å synge i kor sammen med andre under profesjonell ledelse av musikkterapeut og dirigent kan være et viktig bidrag til bedre livskvalitet for deg som har demens eller kognitiv svikt.

Inger Elise Stensland og Inger Elise Johansson er begge frivillige, og oppfordrer flere til å stille. – Det å bidra er veldig meningsfullt, mener de. Her sammen med Heidi Helen Nedreskår, og Ruth-Karin Haslerud, som jobber med demens i Stavanger kommune.

Erfaringene fra «Demenskorset» som ble vist på NRK TV viste at korsang spredte glede til både kordeltakerne og deres ledsagere. Den positive effekten av korsang og musikk resulterte i at deltakerne var i bedre humør etter korøvelsen enn før de startet.

Stavanger kommune er svært glade for å kunne tilby en lavterskel tilbud av høy kvalitet til denne gruppen. Vi håper at mange vil benytte seg av tilbudet som er gratis.

Dette er også en fin arena for pårørende/nettverket til kordeltakeren til å kunne møtes for å glede seg over sang, musikk og å delta på et sosialt treff sammen med andre hyggelige mennesker.

Vi ønsker flere frivillige

Vi ønsker også å komme i kontakt med deg som har lyst og anledning til å bidra som frivillig for demenskorset. Arbeidsoppgavene for de frivillige er praktiske oppgaver som å koke kaffe og steke vafler og å delta i det sosiale samværet sammen

Jakob Niedziela, kordirigent på kulturskolen leder det nye koret sammen med musikkpedagog Merete Ferstad. Han skaper fra første stund energi og engasjement med øvelser og kjente sanger.

med kordeltakere og ledsagere. Tidsbruken er ca. 1.5- 2 timer ved hver øvelse.

Vi har noen dyktige frivillige, men det er behov for flere som kan dele på oppgavene.

Praktiske opplysninger

Korøvingene vil foregå i kulturskolen sine lokaler i Sandviga 5, i 1.etg. Fra høsten av vil korøvelsene foregå på torsdager. Du må selv komme deg til og fra korøvelsen.

Dersom du har spørsmål, ønsker å synge i kor, eller delta som frivillige, er du hjertelig velkommen til å ta kontakt. For mer informasjon ta kontakt med kulturskolen eller helse og velferd på følgende telefonnummer:

Liv Ingunn Salomonsen (skolekonsulent kulturskolen) telefon: 51 91 28 30

Heidi Helen Nedreskår, (helse- og velferd) telefon: 477 81 631

Sentralbord i kommunen: 51 50 70 90

SENIOR YNGLINGEN 30 ÅR

Torsdag formiddag kl 11.00: Et hundretalls godt voksne mannfolk trekker opp trappene til Hæremsalen i Ynglingen på Lassa. Det er møte i Senior Ynglingen. Hvert år i mars markerer de stiftelsen av foreningen med kake.

Tekst: Magne Nesvik

Denne gang er det god grunn til et ekstra stort kakestykke. Det er 30 år siden det første møte i foreningen.

30 år er jo ingen høy alder for avdelinger i Ynglingen. Hovedforeningens historie går tilbake til 1868, og «Hæremsalen», den er oppkalt etter de to brødrene som startet det som den gang het Stavanger

Ynglingeforening, Rasmus og Peter Hærem.

Dagens jubilant som hadde sitt første møte 3. mars i 1993, ble startet av pensjonister som var 10-15-åringer på 40- og 50-tallet og gikk i Gutteavdelingen i Ynglingen, først i Asylgaten og senere på Madlaveien der Ynglingen holdt hus fram til flyttingen til Lassa i 1984.

Mange av guttene som møttes i Ynglingen i årene under og like etter krigen, hadde fortsatt i ulike grupper og avdelinger, i styrer og komiteer, i foreningens lokaler eller på leirstedet Vier i hele sitt voksne liv. Nå tok noen av de ivrigste; brødrene Knut og Egil

Både TV Vest og NRK var til stede på jubileumsfeiringen. Her blir Svein Største intervjuet av NRK. Foto Audun Veggeland.

Roalkvam et nytt initiativ; de ville se hvor mange de kunne samle fra «glansdagene» under og like etter krigen. De skulle ikke møtes for å mimre. Ideen var en god time med «drøs og dråbe» deretter et aktuelt foredrag med tema fra kirke og samfunn. De som ble med i foreningen skulle selv inviteres til å skape innhold i møtene.

Senior Ynglingen har holdt fast på prinsippene og blitt en suksesshistorie: Foreningen ledes av et kontaktutvalg, men møtene arrangeres av komiteer etablert blant medlemmene. Hver komite har ansvar for program og arrangement på to møter, så overtar neste komite. De påsmurte rundstykkene kommer fra en lokal baker, men kaffekokingen og oppvasken ordner komiteen.

Senior Ynglingen er for alle og foreningen har ikke noen form for medlemsskap. Det er heller ikke lenger en forening for menn med en fortid i Ynglingen. Når de som er nye blir bedt om å fortelle kort om sin bakgrunn, viser

Godt fremmøte.

På bildet her er Kontaktutvalget i jubileumsåret. Fra venstre Inge Marius Tappel, Olav Mugaas, Kjell Gunnar Osmundsen og Per Inge Veggeland leder. Lars Bernhard Ølberg er også med.

det seg at her møtes folk fra alle kommunene på Nord-Jæren.

Foreningen støtter aktivt barne- og ungdomsarbeidet i Ynglingen med en årlig pengegave. I løpet av de 30 årene har det blitt i overkant av en million.

Dagens 5 minutter er et annet fast innslag. Her får de blant møtedeltakerne som har jobberfaringer, hobbyer eller spesielle interesser anledning til å fortelle. Det er ikke alltid det holder med 5 minutter.

Senior Ynglingen har tatt med seg en tradisjon fra Gutteavdelingen i Aasylgaten og på Madlaveien; salmen «Alltid freidig når du går, veier Gud tør kjenne»

Egil Dahle er fast pianist.

Magne Nesvik orienterte om historien til Senior-ynglingen. Foto Audun Veggeland.

Den ble alltid sunget av 10-12 åringene i Gutteavdelingen, og den avslutter alle møtene i Senior-Ynglingen.

Kunstutstillinger i Tante Emmas Hus

Tante Emmas Hus åpnet ny kunstutstilling 3.mai prosjektet «Visuelt mangfold» «Scener fra et samboerskap» av Espen Birkedal. Han hadde kultur kveld 24. mai og utstillingen varer til og med 23. juni.

Tante Emmas Hus har som formål å være en arena for ulike kulturuttrykk, der eldre er utøvere eller mottagere. Som kjent har det i Kafe Breiavatnet i Tante Emmas Hus i flere år vært holdt jevnlige maleriutstillinger. Utøverne har vært både anerkjente kunstnere og selvlærte. Hensikten med utstillingen har vært både å pynte opp i husets kafé og å vekke nysgjerrighet og interesse for god kunst.

Berit Wathne er frivillige kunstformidler og har det faglige ansvaret for kunstutstillinger i Tante Emmas Hus. Prosjektet er støttet av den kulturelle spaserstokken i Stavanger kommune. I tilknytning til åpning av utstillingen har vi en kulturkveld hvor kunstneren forteller om seg og sin kunst. Utstillingene har vært godt besøkt.

Espen Birkedal

Espen Birkedal jobber som kunstner med hovedsakelig formatene tegneserier og podkast. Temaene som er å finne i arbeidene hans, er usikkerhet, hierarkier, relasjoner og tilhørighet. Med en selvbiografisk vinkling bruker han aktivt humor og dramaturgi i prosjektene sine.

Siden 2016 har Birkedal tegnet tegneserier om livet med sin samboer Anna. I utstillingen Scener fra et samboerskap 2016-2022 viser han utvalgte originaltegninger fra tegneserieutgivelsene. Birkedal henter inspirasjon til arbeidet sitt i kunstnermiljøet i Stavanger

Neste utstilling åpner 9. september kl. 12.00 og det er Svanhild Latorre Weibel som er utstiller. Hun har kulturkveld 27. september kl. 18.00.

INFORMASJONSSIDER

Innenfor de neste sidene har vi samlet det meste av nyttig informasjon og annonser.

Redaksjonen minner om at alle frivillige lag og organisasjoner, foreninger og menigheter får annonsere gratis i Morte pumpen.

Kommersielle annonsører står selv ansvarlig for tilbudets innhold, pris og kvalitet

Stavanger
kommune

Forslag til kandidater til Eldrerådet og Funksjonshemmedes råd

Stavanger kommunestyre velger i oktober nytt Eldreråd og Funksjonshemmedes råd for valgperioden 2023-2027.

I den forbindelse oppfordres organisasjoner som representerer henholdsvis eldre og personer med funksjonsnedsettelse til å fremme forslag om medlemmer til det rådet som representerer deres interesser.

Forslag sendes: Jorunn Lura Jåsund på epost **innen 31. august** jorunn.lura.jaasund@stavanger.kommune.no

Stavanger
kommune

Koronavaksinering til Torgveien 15C

Fra og med mai foregår all koronavaksinering hos smittevern- og vaksinetjenesten i Torgveien 15C i Hillevåg. Enkelte fastleger setter også koronavaksiner, så sjekk med fastlegen din.

Smittevern- og vaksinetjenesten i Torgveien 15C har kun timebestilling. Det er ikke anledning til å komme på drop in.

Bestill tid via www.timebestilling.remin.no/stavanger eller ring 51 91 33 33. Telefontid er kl. 12-14 mandag-fredag.

SESAM

Lær å leve godt med demens

Vi søker etter deltakere til et kurs i hvordan man kan leve best mulig med demens. Deltakerne må være over 65 år og ha demens i en tidlig fase.

Bli med på kurs!

Kurset gir råd og tips om hvordan hverdagen kan mestres. Forskningsresultat viser at kurset hjelper – blant annet får deltakere mindre depressive symptomer.

SAMMEN FOR MER KUNNSKAP

Jo flere som er med, desto mer kunnskap får vi om hvordan mennesker med diagnosen kan hjelpes.

GJENNOMFØRING

Kurset varer i 10 uker, og man gjennomfører det hjemme hos seg selv. Alt foregår via et nettbrett som deltakerne får låne i kursperioden. Det er ukentlige nettmøter med tre andre kursdeltakere og to kursledere.

KURSET ER EN DEL AV SHAPE

SHAPE er et omfattende, internasjonalt forskningsprosjekt på demens. For mer informasjon om studien: www.shapeproject.eu

LURER DU PÅ NOE?

Ta kontakt med:

SESAM – Regionalt kompetansesenter for eldremedisin og samhandling

Telefon: 90 79 92 85

E-post: sesamforskning@sus.no

Sammen åpner vi opp for en bedre alderdom!

Kurset har gitt oss rom for å snakke om sykdommen – om framtiden.

Kursdeltager

Bergeland bydelssenter

Jelsagt, 2, 4012 Stavanger. Mobil 948 22 653. E-post: bergeland.bydelssenter@stavanger.kommune.no
Åpent mandag–torsdag kl. 08.30–15.00. **Stikk innom for en kaffekopp og en drøst!**

Lyst til å prøve noe nytt?

Kom og se – ka me har fått te! For (kommende) pensjonister - og andre med ønske om en aktiv hverdag. Mange kjekke kurs og aktiviteter og kanskje du har noen nye idèer?

Aktiviteter 2023

Mandager:

Snekkerverksted kl 08.30 – 15.00

Malegruppe kl 9.00 – 13.00

Trim med instruktør kl 10.30 – 11.30

Tirsdager:

Snekkerverksted kl 8.30 – 15.00

Spikkegruppe kl 9.00 – 13.00

Rank og Glad kl 9.15 – 10.15

Pust og Strekk kl 10.30 – 11.30

Bingo kl 12 – 14 annen hver tirsdag (partallsuke)

Porselensmaling kl 15 – 18 annen hver tirsdag

Onsdager:

Snekkerverksted kl 8.30 – 15.00 (når det ikke er treskjæringskurs)

Malegruppe kl 09.00 – 13.00

Torsdager:

Snekkerverksted kl. 8.30 – 15.00

Rank og Glad kl. 9.15 – 10.15

Håndarbeidsgruppe kl. 10.30 – 13.30

Malegruppe kl 9.00 – 13.00.

Bridge kl 14.00 – 18.00

Fredager:

Snekkerverksted kl 8.30-14.00

Kurs 2023

NYHET!

PUST og STREKK - tirsdag kl. 10.30 – 11.30

PUST TIL ET BEDRE LIV – så enkelt at alle kan lære
Fokus på pusteteknikk, avspenning og lett strekk -
finn ro og trygghet i egen kropp

**Rank og glad - tirsdag og torsdag
kl. 09.15 – 10.15.**

God styrketrening, med elementer fra yoga,
pilates og dans. Bedrer balanse og styrker
kjernemuskulaturen.

Begge økter med Ida Robberstad

Klippekort à 15 klipp, kan brukes på begge
treningene - kr. 1200,-

Gratis prøvetime. Trening hele året, unntatt ferier.

Treskjæring – onsdager fra kl 9.00 – 13.00

Start: 30. august

Instruktør: Jostein Tvedt

Gammel teknikk, verdt å ta vare på.

Kursavgift: 8 ganger – Kr. 1900,-

Andre kurs settes i gang ved stor nok interesse:

F.eks.: Farg diit eget garn, lefsekurs eller kortlaging.

Kanskje du har ideer til kurs du ønsker å holde
selv eller tanker om andre kurs som kunne vært
interessante? Da hører vi gjerne fra deg!

Nabolagshagen!

«Nabolagshagen» er godt i gang! Har du grønne fingre, men ingen hage? Savner du å stelle med planter, bed og jord? Velkommen til oss! I sommer vil det være åpent i hagen, med salg av kaffi og litt godt å bite i. Vi strikker, griller, drøser og spiller utespill m.m. Til høsten kan du komme med frukten din og benytte deg av kvern og fruktpresse. Ring oss for å bestille tid.

BERGELAND BAZAR

5. august og 14. oktober fra kl. 11 – 15
Bondens Marked kommer med sine varer og det blir stands i «Stuå» med salg av håndverk – alt fra keramikk, såper, søm og strikk, smykker med mer og kortreiste spiselige varer. Det blir plante- og frøbytte i hagen og ansiktsmaling for de små. Du får kjøpt kaker, kaffe og noe fra grillen. Velkommen!

MALEGRUPPER

Vi har nye malegrupper på mandager og onsdager fra kl. 9 – 14. På mandager er det av og til instruktør i et par timer. Her kan du male i godt selskap. Ledige plasser.

Porselensmalingsgruppen på tirsdager fra kl 15 – 18 ønsker flere deltakere.

Har du malt på porselen før? Da kan du nå gjøre dette sammen med andre, hyggelige damer. Du vil bli tatt veldig godt imot. Ta kontakt for mer informasjon.

NYTT KERAMIKKVERKSTED.

Kristine Næss er i verkstedet og tilbyr veiledning hver onsdag fra kl 17 – 20. Påmelding. Ellers åpent fra kl. 10 – 14 mandag, tirsdag og torsdag. Kom og lek med leire.

Konsert- og kulturkvelder annonseres etter hvert.

Følg ellers med på kommunens nettsider, facebook og i lokalaviser, for informasjon om det som skjer på huset.

Kontakt oss på Bergeland Bydelsssenter for informasjon/ brosjyre.

Kjære SUS pensjonist

Velkommen til høstens møter
i Frelsesarmeens lokaler,
Kongsgaten.50

Program:

Onsdag 06.09: Tema: «Den lange veien til Ullandhaug»
Kl. 17-19 v/medforfatter Gottfred Tunge.

Onsdag 04.10: Tema:
Kl. 17-19 Guri Tysse snakker om demens, og forteller om hvordan det er å være pårørende til en person med demens sykdom.

Onsdag 01.11: Tema: Kristent arbeid, psykiatri og samarbeid med helseavdelingen i
Kl. 17-19 Stavanger Fengsel. v/fengselsprest Ingjerd Ropeid Andreassen

Onsdag 29.11: Julemøte. Eget program sendes ut senere.
Kl. 16-19

Leder: Bjørg Bjørkelund. Mobil: 916 15 117

Hjertelig velkommen til høstens møter.
Hilsen Styret

Velkommen til Senior Kafe på Gausel bydelshus!

Tirsdager Kl 10-12

Torsdager Kl 12-14:30

Kjøp av kaffe, te og noe godt å bite i.

Gode drøps, aktivitet og sosialt samvær.

For informasjon kontakt Hinna Frivilligsentral:

Epost: sunniva.s.roberts@stavanger.kommune.no

Mobil: 918 42 657

FOTPLEIE – Kr. 600,-

Husk å stelle godt med undersåttene dine, de bærer deg rundt hele dagen...

Janes Fotpleie Tlf. 95 05 71 76

Org.nr. 81727772

Du får:

- mykgjørende fotbad
- filing av hard hud
- fjerning av gamle neglebånd
- filing/stelling av negler
- massasje
- neglelakk (ikke inkludert, kr. 100,-)

Jeg tar med meg utstyret og kommer hjem til deg!

GATEMAGASINET
ASFALT

KR 100,- HALVPARTEN GÅR TIL SELGER gatemagasinet.asfalt.no

Postpensjonistene i Stavanger - styrets sammensetning i 2023

Årsmøte ble gjennomført 7.3. 2023, og følgende styremedlemmer er valgt:

Leder: Elin Øgreid

Styremedlem: Liv Ertesvåg

Styremedlem: Tor Ivesdal

Styremedlem: Arild Salthe

Styremedlem: Trygve Rødland

Vararepresentant: Marie Louise Sæland

Vararepresentant: Arne Olav Vinjerud

Tor Ivesdal, sekretær

Tannlegevakt

Vi hjelper med akutte problemer, enten det er smerte, løse fyllinger eller andre tannproblemer.

Ring: **91785003**

(Ring hvis du ønsker konsultasjon)
Tannlege Follegg AS, Kannikbakken 6
(4.etasje over Vitus vaktapotek)
4005 Stavanger.

Stavanger Sanitetsforening

PROGRAM

Medlemsmøter våren 2023
Mandager - Speiderhuset kl. 19:00

- 28. aug.: Bokprat v/Linn Tønnessen fra Sølvsberget bibliotek og kulturhus.
- 25. sept.: Trygghetstreff?
- 30. okt.: «Syng (og le) med oss» v/Kløverdam.
- 4. des.: Julemøte.

Alle møtene annonseres på foreningens Facebook-side og på nettsiden www.stavanger-sanitetsforening.no.

Husk vårt grasrotnr.: 971 339 853
– Hilsen styret

Slagforeningen i Rogaland.

Vi er et lokallag underlagt Nasjonalforeningen for folkehelsen med 120 medlemmer som møtes på Skipper Worse første mandagen i måneden kl. 18.30. Sosialt samvær med god musikk eller foredrag. Kaffe og utlodning hører med.

Det blir arrangert bussturer lokalt og årlig tur med reiseleder til Mallorca til handicapvennlig hotell.

Hjertelig velkommen til alle som har lyst å være med.

Er det noen spørsmål er det bare å ta kontakt med
Reidun Jones - tlf. 93 41 79 71

Byggefirma Håland

Vi hjelper med allt av vedlikehold og oppgaderinger på eiendomen din.

- Tømmerarbeid.
- Eletrikerarbeid.
- Rørleggerarbeid.
- Murerarbeid.
- Hagearbeid.

gratis befarng

Ta kontakt på tlf 40168964 for en uforpliktende prat

VELKOMMEN TIL MOSTUN NATURSENTER

FOTO: ESPEN MILLS

Mostun natursenter drives av Naturvernforbundet i Rogaland og ligger sentralt mellom Tjensvollkrysset og Mosvatnet. Her arrangeres det foredrag og familiearrangement med natur som gjennomgående tema. I vår våtmarksutstilling kan du lære mer om våtmarkene på Jæren. Det er gratis inngang til utstillingen.

Kaféen er åpen onsdager 11.00 - 13.30 og søndager 11.00 - 15.30 og er et perfekt stopp for en kaffe og vaffel etter turen rundt Mosvatnet.

Lokalet kan også leies til arrangement, merkedager og minnestunder. Kontakt oss på post@mostun.no hvis du har spørsmål om vårt tilbud.

Naturvernforbundet
Rogaland

SENIORENE

Vi hjelper deg

...og gjør hverdagen enklere:

- Hagearbeid
- Vedlikehold og maling
- Enklere flis/murararbeide
- Snekkerarbeide
- Montasjearbeide
- Hjelp i hjemmet
- Montering av møbler
- Tjenester til sameie - borettslag
- Hjelp med IT, data/teknisk
- Hjelp til innkjøp og levering
- Leksehjelp grunnskole - VGS
- Ta kontakt, vi fikser mye annet!

For mer informasjon, vennligst
kontakt oss i Stavanger og
omegn på telefon:

970 57 643

Eller e-post:

stavanger@seniorene.no

Besøk oss også på:

www.seniorene.no

Vi søker også spreke Seniorer
som ønsker å jobbe med oss!

Formiddagstreffet i Madlamark menighet

Våren 2023 Kl. 11.00 i menighetssalen.

6. September Johs. Ringås: Stavangerhistorie i ord og toner.
Christian H. Bache: Fremtidsfullmakt.

20. September Arild Vøllestad: Utstein Kloster i fortid og nåtid.
Tore J. Aas: Mine interesser går på skinner.

4. Oktober Lars B. Ølberg: Glimt fra prestetjeneste i Nord Norge.
Odd Jan Hagen: Hjelmelandsgatens lokale hjemmefront.

18. Oktober Ståle Ree: Muntre minner fra min tid i sjømannskirken i New York.
Veronika Dagestad: Røde Kors sitt arbeid i Ukraina.

Pårørendeskolen

for Stavanger og omegn
høsten 2023

Et kurstilbud til deg som har omsorg for eller er i nær relasjon med en person med demens - og vil vite mer!

Blant temaene er demens, hvordan ta vare på egen helse som pårørende, rettigheter og lover for personer med demens, kommunikasjon og atferdsendring.

Kurset går over fem kvelder med oppstart torsdag 14. september, og hver kveld blir det nye tema.

Nasjonalforeningen
for folkehelsen

Rogaland
fylkeslag

For ytterligere informasjon eller påmelding ta kontakt med Nasjonalforeningens fylkeskontor i Rogaland på rogaland@nasjonalforeningen.no eller på telefon 51524355.

Frivillig for kvinner med flerkulturell bakgrunn?

Frivillighetsarbeidet gjør at man får bety noe for andre, og la andre bety noe for seg. KIA har norskopplæring og aktivitet for kvinner med flerkulturell bakgrunn.

Vi arbeider med kvinner som ønsker å bli bedre i norsk og bedre integrert i det norske samfunnet. Som frivillig i KIA får du anledning til å bli kjent med fantastiske mennesker fra ulike deler av verden.

Vi ser etter frivillige som ønsker å gå tur, noen de kan snakke norsk sammen med og frivillige til digital leksehjelp. Har du lyst til å bidra?

Vi benytter enkle digitale verktøy som alle får til, og overholder smittevern på tur.

Ta kontakt med oss på tlf: 458 70 329 eller marianne.fjermestad@kianorge.no

LAWN BOWLS PÅ LASSA

Er du mellom 19 og 90 år?

Kom og prøvespill "Lawn Bowls" med Stavanger Bowls Club

Vi har egen bane på Lassa Idrettsanlegg. Hver mandag og fredag kan du få kyndig veiledning mellom klokken 10 og 12, oppmøtet er kl 09.45.

Parkeringen ved Ynglingen. Du får låne utstyr de første gangene du er med.

Du må ha på deg sko med flate såler når du er på banen. Passer både for herrer og damer.

Se stavangerbc.com

TRADISJONELT BOKHÅNDVERK

ERLAND A/S

Sjøhagen 11 · 4016 Stavanger

bok@bokbinderieterland.no

www.bokbinderieterland.no

Reparasjoner · Nyinnbindinger ·

PRIVATKUNDER · BEDRIFTER

Ring 51 88 10 04 eller stikk
innom vårt verksted i Hillevåg

Et komplett bokverksted siden 1989

Bli medlem i Byhistorisk forening Stavanger!

Dersom du er interessert i Stavangers historie, er vår forening noe for deg. Som medlem får du innbydelse til åtte-ti foredragskvelder/byvandringar årlig samt to nummer av foreningens magasin *Stavangeren*. Magasinet er på ca. 100 sider og inneholder stort sett bare spesialskevne artikler. Alt dette er inkludert i medlemskontingenten som er kr 400 for enkeltmedlem og kr 550 for familiemedlemskap.

På våre nettsider - www.byhistoriskforening.org - finner du mengder av historisk stoff om Stavanger og også mer informasjon om foreningen og arrangementene. På nettsiden kan du også sende din innmelding. Du kan også sende e-post til pedersen@marstad.net eller ringe/ sende sms til 908 28 467.

Rosenberg Pensjonistforening

Rosenberg Pensjonistforening har sine møter i Rosenberg Idrettshall. Her disponerer vi kontorplass, møtelokale og treningslokale. Fotball, gymnastikk og apparat trening er populært. Vi møtes hver mandag og torsdag fra kl. 07.00–11.00. Treningen starter kl. 08.15. Det er også mulig å møte opp for en kopp kaffe, og drøs med

tidligere kolleger. Første torsdag i måneden, har vi medlemsmøte som begynner kl. 10.00. Her har vi som regel en innleder med populære/viktige emner. Pensjonistforeningen er åpen for pensjonister fra Rosenberg Verft, men tar også imot personer som tidligere har vært ansatt ved verftet, eller som på annen måte har spesiell tilknytning til bedriften. Har du lyst til å være med oss, kan du ta kontakt med oss mandag eller torsdag i Rosenberg Idrettshall mellom kl. 08.30 og 11.00, eller direkte til lederen Karl Børge Larsen, tlf. 452 69115.

Visste du at vi har en frivilligsentral i hver kommunedel i Stavanger? Ta kontakt med din nærmeste sentral for å få mer informasjon om frivillig aktivitet i ditt nærmiljø, eller sjekk ut stavangers.frivilligsentraler.no

Eiganes og Våland frivilligsentral:

Elizabeth Parra Ganteaume, mobil: 47784171

Elizabeth Parra Ganteaume,

mobil: 47784171

Finnøy frivilligsentral:

Ragnhild Valand, mobil: 99398595

Rennesøy frivilligsentral:

Kim Tysse Ingebrigtsen,
mobil: 45658570

Hillevåg frivilligsentral:

Nina Tunge- Kvamme, mobil: 92432928

Storhaug frivilligsentral:

Hege Benedicte Blom Stene
og Gro Skartveit,
mobil: 90713992

Hinna Frivilligsentral:

Sunniva S. Roberts, mobil: 91842657

Tasta frivilligsentral:

Eva Maria Gärtner, mobil: 46925212

Hundvåg frivilligsentral:

Ann Therese Madland, mobil: 99290718

Madla og Kvernevik frivilligsentral:

Du er også hjertelig velkommen til å ta kontakt med oss dersom du savner noen aktiviteter i din kommunedel. Vi ser frem til å høre fra deg!

Rådgivningskontoret for pensjonister i Stavanger

Vi gir pensjonister bosatt i Stavanger gratis rådgivning innen en rekke områder:

- Arv og testament
- Overskjøting av fast eiendom
- Pensjon og forsikringer
- Skattespørsmål
- Fremtidsfullmakter
- Andre saker du synes det kan være nyttig å snakke med oss om

Våre rådgivere har bred yrkeserfaring og vi har taushetsplikt. Rådgivningskontoret holder hus i underetasjen i Tante Emmas Hus, Kongsgata 42, med inngang fra Breiavatnet. Kontoret drives av Fellesutvalget for pensjonistforeninger, med verdifull støtte fra Stavanger kommune.

For timebestilling ring **51 50 78 90** mellom kl. 10 og 12. Er vi opptatt, legg igjen beskjed på telefonsvarer så ringer vi tilbake så fort vi kan. Eller send e-post til: radgivningskontoret@stavanger.kommune.no

**Fellesutvalget for
pensjonistforeninger
i Stavanger**

VELKOMMEN TIL SKIPPER WORSE-SENTRENE!

På Eiganes, Madla og Tasta har vi sosiale møteplasser med mange kjekke aktivitetsgrupper. Vi har trening, strikkekafe, diskusjons- og samtalegrupper, sangkor, quiz, allsang, linedans, snekkerbod, sjakk og bridge, bokklubber, hageklubb, turgrupper, fritidskurs og m.m..

Vi arrangerer også bussturer.

PS: I juli måned er det kun Skipper Worse Ledaal som holder åpent.

Ta kontakt direkte til våre senter for å høre mer. Vi har felles telefonnr. 51 56 43 30. Du kan også besøke hjemmesiden vår www.skipper-worse.no

MIDDAG PÅ DØREN

Vi leverer middag og dessert til hjemmeboende som ønsker eller trenger det. Ingen aldersgrense! Dette er næringsrik og variert kost ut fra en valgfri meny.

Middagen leveres vakumpakket i praktisk emballasje, og vi anbefaler oppvarming i mikrobølgeovn.

For mer informasjon og bestilling, kontakt oss på tlf.nr. 51 56 43 30 (tast 5) eller 411 05 703. Se hjemmesiden vår www.skipper-worse.no for ytterligere opplysninger

Hvor skal du bo når du blir eldre?

Alternativet kan være Solvang Omsorgsboliger som ligger på Eiganes.

En blokk med topp beliggenhet, og 26 moderne leiligheter fra 40 til 70 kvm, stor park ute, og takterrasse. Alle leilighetene har kjøkken/stue, soverom, bad, bod og gang. Nærhet til sentrum og til alle fasiliteter. Her er det ingen innskudd, kun leie og depositum.

Frokost og middag blir servert
7 dager i uken.

Vi har også frisør og fotpleie på huset,
og mye sosialt samvær.

Solvang er basert på medlemskap,
og alle kan bli medlem.
Medlemskap koster kr. 1500,- for par,
og kr. 1000,- for enslig.
I tillegg kommer det en årlig avgift
på kr. 100,-.

Ta kontakt for tegning av medlemskap
på www.solvangomsorgsboliger.no
eller på telefon 51 84 90 00.

Foto: Stein Hugo Kjelby

PROGRAM FOR HØSTEN 2023

MANDAG 28. AUGUST: Bokprat v/Linn
Tønnessen
fra Sølvberget bibliotek og kulturhus.

MANDAG 25. SEPTEMBER: Prosjektleder
for nye SUS, Kari Gro Johanson, vil fortelle
om det nye sykehuset og flytting fra Våland til
Ullandhaug.

ONSDAG 1. NOVEMBER: «Syng med oss» v/
Kløverdam.
MERK DATO! Velkommen til en trivelig kveld,
med mye allsang og flott opptreden fra
foreningens eget kor.

MANDAG 4. DESEMBER: Julemøte.
Underholdning ved Søstrene Øvregaard.

Alle møtene begynner kl. 19.00,
og arrangeres i foreningens
administrasjonsbygg, Madlaveien 13
eller i foreningens helsehus I,
Schjøtzgt 5 (tidligere Klinikken, som
har inngang fra samme gårds plass
som Madlaveien 13.

Møtene med møtested annonseres på
foreningens Facebook-side og på
nettsiden [www.stavanger-
sanitetsforening.no](http://www.stavanger-sanitetsforening.no).

Stavanger Sanitetsforening

Stavanger
kommune

Har du nedsatt syn eller hørsel?

– ta kontakt med fagkonsulentene for syn og hørsel

Vi kan:

- Utrede og kartlegge behov når syns- eller hørselstapet medfører problemer i dagliglivet
- Foreta utprøving og formidling av syns- og hørselshjelpemidler
- Gi deg råd og veiledning vedrørende ditt syn- eller hørselstap

For å benytte tjenesten må du:

- Være over 18 år
- Være bosatt i Stavanger kommune
- Være diagnostisert som svaksynt eller hørselshemmet av spesialist

Tjenesten er gratis.

Ta kontakt:

Syn: Tlf. 51 50 81 07 eller 95 87 72 58(sms)

Hørsel: Tlf. 51 50 76 33 eller 98 82 62 45(sms)

Mail: sansetap@johannesls.no

www.johannes.no

Rådgivningskontor for hørselshemmede og deres nettverk

Stavanger
kommune

Spørsmål om å leve med nedsatt hørsel.
Bruk og stell av høreapparater.
Informasjon om tilbud og rettigheter.
Hjelp med brev, søknader og skjema o.a.
Enkel hørselscreening.

Stavanger kommune har Rådgivningskontor for hørselshemmede over 18 år og deres nettverk.
Tjenesten er gratis og gjelder for innbyggere i Stavanger og Randaberg.

Rådgiverne kan treffes på **Johannes læringscenter** i Haugesundsgata 27 – etter avtale.

Treffpunkter:

Tante Emmas Hus

Kl. 11.00-12.00: Første torsdag i måneden

Skipper Worse Ledaal

Kl. 11.00-12.00: Andre torsdag i måneden

Rennesøy helse- og omsorgssenter

Kl. 09.30-11.30: Tredje torsdag i måneden

Judaberg innbyggertorg

Kl. 12.00-14.00: Tredje torsdag i måneden

Formiddagstreff i Døvekirken

kl. 11.00-13.00: Hver tirsdag

(fortrinnsvis for døve og tegnspråkbrukere)

Dersom du ikke har mulighet til å komme til oss, kan vi også avtale hjemmebesøk.
Rådgivningskontoret er stengt i skoleferier.

Telefon eller SMS 47 80 35 41

e-post: horsel@johannesls.no

Postadresse: Pb 8069 Forus, 4068 Stavanger

www.johannes.no Spesialavdeling Voksne (nullt felt) - Meny

HaaTo privat hjemmehjelp

VI TILBYR:

Avlastning og en person å forholde seg til
Brukerstyrte hjemmehjelpstjenester

Frisørtjenester

Tid til din disposisjon

Allsidighet og fleksibilitet

Hjelp til innkjøp

Utvask av bolig

Vi etablerte hjemmehjelpstjenesten HaaTo i september 2005 som et supplement til den offentlige hjemmehjelpen.

KONTAKT OSS:

Mette Thomassen – Tlf.: 959 66 117 • Sissel E. Haarr – Tlf.: 975 64 523
E-post: mette@haato.no – www.haato.no

Bli med på laget for en bedre demensomsorg, støtt forskning på demens og den lokale demensforeningen!

Er du ikke medlem, men har lyst til å bli det?

Meld deg inn i Nasjonalforeningen for folkehelsen på nettsiden

nasjonalforeningen.no/bli-medlem/, eller send en e-post til

Nasjonalforeningen Stavanger demensforening.

demensforeningenistavanger@gmail.com

Tlf.: 938 88 591, leder Lillian Michaelsen

Følg oss på Facebook:

<https://www.facebook.com/stavangerdemensforening>

Vi vet at mange eldre sliter alene

**Dessverre glemmer
mange at livet kan bli
bedre igjen**

**Ring oss hvis du sliter eller
kjenner noen du vil hjelpe**

TIPS 51 51 59 59
Hverdager 08:00 - 15:00

Kirkens SOS 22 40 00 40
- Vi er der alltid!

Stavanger DPS, AAT, 916 51 005
alle dager 09:00 - 21:00

Rådet for psykisk helse

HELSE STAVANGER
Stavanger universitetssjkehus

**VELGÅ
LEV ENO**
selvmordsforebygging

Landsforeningen for hjerter- og lungesyke – LHL Stavanger, Sola og Randaberg

LHL
Stavanger

Vi er en lokalforening med ca. 900 medlemmer og har som motto å gjøre livskvaliteten best mulig for våre medlemmer.

Vi har åpne møter den andre onsdagen i hver måned i Bekkefarets bydelshus kl. 19.00 med underholdning eller interessante temaer, kaffepause med rundstykker og avslutter med utlodning.

Vanntrim i oppvarmet basseng i Tastahallen hver torsdag kl. 19.00–21.00.

Kontaktperson Gry Tennesand tlf. 90 77 93 66.

Turtrim med innlagt kaffi og drøsepause hver onsdag kl. 11.00, møtested ved Gamlingen.

Kontaktperson Bjørg Thorsen tlf. 480 32 210.

Krakketrim hver tirsdag kl. 13.30 på Tasta Bydelshus. Kontaktperson: Gerd Synøve Håversen, tlf. 91 68 56 74.

Bingo og sosialt samvær i Bekkefarets Bydelshus siste mandag i hver måned kl. 18.00–20.00.

Lørdagstreff i Rosenkrantzgt. 36. første lørdag i hver måned kl. 11.00–13.00.

Strikking og sosialt samvær i Rosenkrantzgt. 36. første mandag i hver måned fra kl. 17.30.

Vi arrangerer også årlig 4 kjekke turer.

Vårt kontor er i Rosenkrantzgt. 36 og har åpent hver tirsdag mellom kl. 17.00 og 19.00. Tlf. 51 53 40 51.

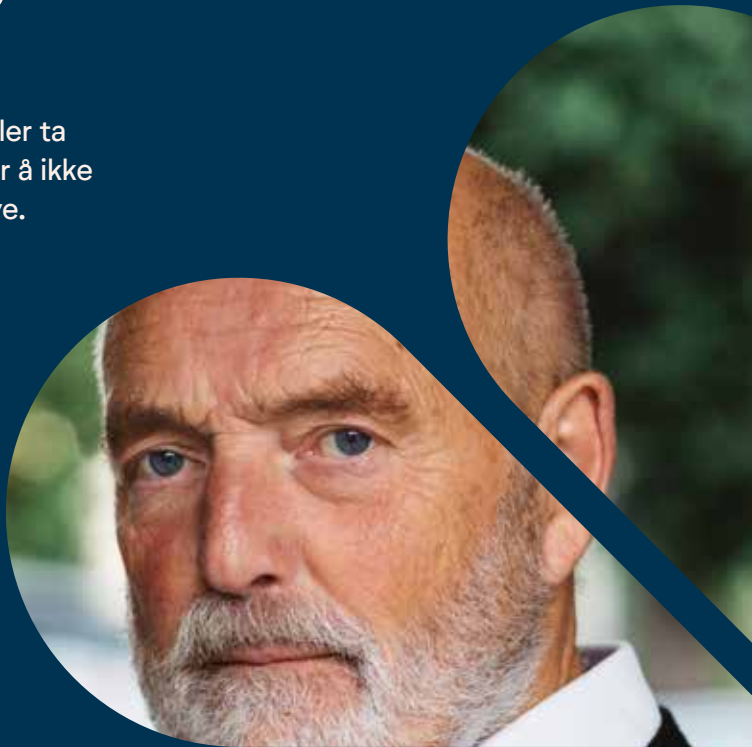
Bli du medlem får du tilsendt vårt blad. Her formidler vi fortløpende alle nødvendige opplysninger.

Lyst å bli med som frivillig?
Du er en resurs for andre seniorer!
Du er med i et hyggelig fellesskap!
Ta kontakt med Brit hvis du ønsker å være med!
Tante Emmas Hus – for seniorer
Kongsgt. 43, tlf. 51507214
tanteEmmas.Hus@stavanger.kommune.no

Det er menneskelig å ha det vanskelig.

Men alkohol løser ingen problemer. Snakk heller med noen du er glad i, eller ta en prat med fastlegen din. Alkovett er å ikke fylle på med mer når det er litt for mye.

Les mer på avogtil.no

Av.og.til

Har du litt tid til overs og kan tenke deg å besøke ensomme eldre?

Er du pensjonist og har noen timer ledig på dagtid? Du kan besøke en person som opplever ensomhet og bidra med ditt selskap. Du kan dele dine interesser og erfaringer med andre. Kanskje har dere noe felles å snakke om? Som besøksvenn kan du bidra med en hyggelig stund for en som er mye alene. Er du interessert?

Vi trenger frivillige til å besøke personer som enten bor hjemme eller på sykehjem, for samtaler, et måltid, lesestund, turgåing eller andre sosiale aktiviteter. De frivillige som ønsker å besøke en hjemmeboende, vil alltid få en fast person å besøke. De frivillige på sykehjem kan velge om de vil besøke en fast person eller delta i noen av sykehjemmets aktiviteter. Alle frivillige får opplæring, oppfølging og veiledning.

Ønsker du å bli besøksvenn blir vi glade om du tar kontakt på stavanger@redcross.no eller ring koordinator Birgitte Nordnes på 907 86 958 eller 51 52 38 50. Du kan også registrere seg på www.mittrodekors.no.

TANTE EMMAS HUS – FOR SENIORER

Kongsgata 43, tlf. 51 50 72 71

Kafe Breiavatnet er åpen
Mandag til fredag: kl. 11.00 – 15.00

Tante Emmas Hus har stengt uke 27, 28, 29 og 30.
Kafe hvor byens seniorer kan møtes. Kafeen har
byens flotteste utsikt over Breiavatnet.

Meny:

Smørbrød, focaccia, salat, kaker, kaffe, cappuccino
og sjokolade. Vi har også glutenfritt tilbud!
Frokostservering hver første tirsdag i måneden kl.
10.30.

Vennetreff på Kafe Breiavatnet

Kom gjerne innom på besøk på Kafe Breiavatnet.
Flere vennegrupper, kolleger, skolevenninner/
kamerater eller de som har bodd i samme gate
treffes i kafeen. Ta kontakt for nærmere avtale.

SR-bank pensjonister som treffes på Kafe Breiavatnet hver 2.torsdag

Rådgivningskontoret for pensjonister:

Åpningstider: Mandag – fredag: kl. 10.00 – 12.00
Tlf. 51507890, epost: radgivningskontoret@
stavanger.kommune.no

Rådgivningskontoret driver gratis rådgivning for
pensjonister og hjelper til med utfylling av skjemaer,
søknader, testamenter, osv.

Rådgivningskontoret for hørselshemmede:

Åpningstider: 1.Torsdag: i mnd. kl. 11.00 – 12.00
De gir råd og veiledning om tilbud og rettigheter for
personer med nedsatt hørsel.
(Rådgivningskontorene følger skolens ferie)

SR-bank pensjonister som treffes på Kafe Breiavatnet
hver andre torsdag.

Aktiviteter i Tante Emmas Hus!

Trenger du hjelp med data?

Seniornett Dataklubb i Tante Emmas Hus

Hjelp med mac, pc, smart-telefon, ipad eller andre nettbrett. Trenger du hjelp til å komme i gang med bruk av pc, nettbrett eller smart-telefon?

Slektsgranskingsgruppe

Ønsker du å vite mer om slekten din? Hver mandag kan du få hjelp til å få lære mer om hvordan du skal gå frem for å finne ut mer om slekten. Vet du hvem din oldemor var, hva het hun og når ble hun født? Hva het din tippoldefar? Hvor bodde han og hva var hans yrke? Dette kan du finne ut dersom du begynner med slektsgranskning. Vi leter i gamle kirkebøker på internett. Vi bruker Gards –og Ættesoger og ikke minst så hjelper vi hverandre med å finne informasjon. Våre kurs er hver mandag kl. 11.00 – kl. 13.00 i Tante Emmas Hus.

Er du medlem i Tante Emmas Hus Dataklubb kan du være med på både Dataklubb og Slektsgranskning

Nyhet - Datakaffe!

Datakaffe for medlemmer i Tante Emmas Hus Dataklubb. Første onsdag i mnd kl. 11.00 – 12.30 har vi Datakaffe.. Ta med deg pc, nettbrett eller telefon. Det vil være dataveileder til stede for å hjelpe. Vi spanderer kaffe.

Frivillige veiledere i Tante Emmas Hus kan hjelpe deg med å komme i gang. Du trenger ikke ha forkunnskaper om data, men vi ønsker også deg velkommen som ønsker å lære litt mer. Du kan få en til en opplæring eller delta i undervisning i mindre grupper. Ingen spørsmål er dumme. Kom innom for en prat, eller ta en telefon til Brit tlf. 51507214 for å få nærmere opplysninger.

Strikkekafe

2.torsdag i mnd. Ta med deg strikketøyet og kom. Åpen kafe!

Kunstutstilling

Kunstutstilling «Scener fra et samboerskap» av Espen Birkedal varer til og med 23.juni. Kunstutstilling av Svanhild Latorre Weibel åpner lørdag 9.september kl.12.00. Det blir kulturkveld onsdag 27.september kl. 18.00 hvor kunstneren for teller om seg og sin kunst.

Allsang

Det blir allsang 1.fredag i mnd. Kl. 12.00. Vi har fått sangbøker i gave fra Pensjonistforbundet Stavanger Lokallag og Prosjektet er støttet av Folkehelsemidler i Stavanger kommune.
1.september: Ståle Strømsvold, 6.oktober: Leading Ladies, Kristi Furubotn, Aud Jorunn Aano og Anne Øygarden Eikill, Fredag 3.november: Eva og Erik Lindboe.

Konsert 16.juni kl. 12.00

Konsert fra den Kulturelle Spaserstokken med Bjørn Kallevig – visekonsert «MITT HJERTA E DITT»

Sjakk

Kan du spille sjakk? Tante Emmas Hus har mottatt flere sjakkbrett fra Sjakk & Samfunn. Har du lyst til å spille sjakk eller lære andre å spille sjakk så er det fint om du tar kontakt.

Frivillig til Dataklubb

Dataklubben drives av frivillige pensjonister med gode datakunnskaper. Kan du tenke deg å være med som frivillig hjelper på vår dataklubb så er du hjertelig velkommen. Kom innom en onsdag og se om dette kan være noe for deg eller ta kontakt med Brit på tlf. 51507214.

Frivillig til Kafe

Tante Emmas Hus har frivillige som er med og driver kafeen. Har du lyst til å være med å jobbe på kafeen, så ta kontakt med Brit på tlf. 51507271.

Selskapslokale med byens fineste utsikt over Breiavatnet!

Selskapslokale til leie i anledning fødselsdager, barnedåp, konfirmasjon og selskap.

Lokalet kan også leies til møter for lag og foreninger. Lokalet har piano, musikkanlegg, prosjektor, teleslynge og internett. Kom gjerne innom for å se lokalet.

Ta kontakt m/daglig leder Brit Bjørkli tlf. **51 50 72 14/ 51 50 72 71**

eller tanteEmmas.hus@stavanger.kommune.no for nærmere opplysninger.

Se vår hjemmeside: www.stavanger.kommune.no

Alle er velkommen til Tante Emmas Hus – for seniorer

Fru Nilsen var inne på badet og så etter svampen. Hun kunne ikke finne den og ropte på hushjelpen: «Har du sett den gamle svampen, Olga?» «Jada, frue, han dro nettopp til kontoret.»

En yngre kvinnelig lærer hadde vært på spesialkurs for seksualundervisere. Første dagen etter hjemkomsten satt hun med noen koleger i frikvarteret da hun ble spurt: «Nå, frøken Bø. Hadde du noe utbytte av kurset?» «Å, nei svarte hun litt skuffet. «Du vet, det var jo bare teori.»

PENSJONIST- TREFF PÅ ØYAHUSET HØST 2023 KL. 18.00

TORS DAG 24. AUGUST

Rolf Schreiner leser fra boka «Steinløye»,
45–50 min.

Musikk og sang kl. 19.00, ca. 30–45 min.
Tove Evjenth

TORS DAG 21. SEPTEMBER

Gunnar Roaldkvam og Silje Molvær -
Om multikunstneren Svein Tang Wa

TORDAG 19. OKTOBER

Øyvind Watland synger og forteller om Ajax

TORS DAG 16. NOVEMBER

Sang og musikk med Gunn og Dagfinn
Mølstre

TORS DAG 14. DESEMBER

Rolf Schreiner om «Julenissen og andre
nisser». Fra kl. 19.00 Vi synger julesanger,
30–45 min med Tove Evjenth

Entré inkluderer kaffe og kaffemat.
Åresalg og utlodning

Made with PosterMyWall.com

**Med deg på laget kan vi
gjøre en viktig innsats for
integrering**

Mobil: 459 19 714

St. Olavs gt. 25 _ Stavanger

**Bli frivillig på vår
språkopplæring
som lærer eller på
språkkafe**

Norsk og Engelsk

**Vi trenger frivillige norsklærere og engelsklærere samt
frivillige til språkkafe.**

Dersom du kan tenke deg å bidra kan du ta kontakt med oss på:

tlf. 459 19 714

office@caritastavanger.com

Caritas er en internasjonal hjelpeorganisasjon. I Norge jobber Caritas hovedsakelig med integrering av innvandrere i det norske samfunnet.

**Mange flyktninger har behov for informasjon og kunnskap om lokalsamfunn,
kultur og språk. Som frivillig kan du hjelpe dem å finne deres plass i det norske
samfunnet!**

**Med deg på laget kan vi gjøre en
viktig innsats for integrering**

Hinna Sanitetsforening

Leder Mia Hetland – tlf. 924 18 235
Utleie av Idun – tlf. 911 41 719

Velkommen til:

Foreningsmøte 1. tirsdag i hver måned
kl. 19.00.

Seniordans hver onsdag kl. 14.30-16.

Torsdagskafé hver torsdag kl. 11.-12.

Dataklubb hver torsdag kl. 10.00.

Kvernevik Sanitetsforening

Formiddagstreff for pensjonister hver
onsdag fra kl. 09.30 til 13.00 i Sunde og
Kvernevik bydelshus.

Salg av smørbrød og vafler. Bingo.
Velkommen!

For spørsmål ring:

Olaug Svendsen 98 88 61 91

Torhild Warland 99 03 04 93

Kirkens SOS trenger *flere* frivillige!

Trenger DU en prat - ring 22 40 00 40

Har DU tid til å lytte til andre og vil bli frivillig - ring 971 70 995

993HJELP™

TIL ALT MULIG

VI ER TOTAL LEVERANDØR
AV ALLE TYPER
HÅNDVERKTJENESTER
OG KAN HJELPE MED

- ♣ TØMMERARBEID
- ♣ MURERARBEID
- ♣ MALERARBEID
- ♣ RØRLEGGERARBEID
- ♣ ELEKTRIKERARBEID
- ♣ FLISELEGGING
- ♣ HAGEARBEID
- ♣ OG MYE MER

VI PÅTAR OSS OGSÅ TOTALRENOVERING AV
BADEROM

Ta kontakt på

Tlf. 993 45 357

www.993hjelp.no

VIL DU BLI FRIVILLIG I KREFTFORENINGEN ?

Vi ser etter deg som vil bruke noe av din tid til støtte for kreftpasienter og pårørende.

Kreftforeningens frivillige er uunnværlige i driften av våre tilbud.

Vi trenger flere frivillige både på dagtid og kveld. Ta kontakt med oss for en uforpliktende prat, så finner vi i fellesskap den aktiviteten som passer for deg. Vi tilbyr god opplæring og veiledning og et trivelig fellesskap.

Kreftforeningens distriktkontor Stavanger

Kontakt anne.sofie.gronn@kreftforeningen.no eller per telefon 97779029

Våre tilbud

- Hverdagshjelpen – Enkel hjelp når kreftene ikke trekker til.
- Kjøretjenesten – En trygg og trivelig kjøretur til lege og sykehus.
- Treffpunkt – For barn og unge som er pårørende
- Vardesenteret – Kurs, temamøter og veiledning eller bare en god samtale.

FRIMERKESAMLING ER EN HYGGELIG HOBBY

Har du en frimerke-
eller postkort-samling?
Kanskje tiden er moden
for å gjøre noe med

samlingen, da er du velkommen i
STAVANGER FILATLIST-KLUB

Medlemmene ser fram til å møte deg og samtale om dine samlerinteresser.

Et kåseri om et samleområde holdes ofte på møtene.

Det arrangeres klubbauksjoner, bytteleder har med utvalgshefte, du kan bytte eller selge til hyggelige priser. Du kan få fylt «huller» i samlingen din til gunstige priser.

Du er velkommen som gjest på våre møter,
liker du deg hos oss vil vi gjerne ha deg som medlem.

MØTEDAGER

August 22. September 12. og 26. Oktober 10. 24. November 14. og 28. Desember 12.

Vi holder møtene

på Ågesentunet, Ågesenveien 6 i Hillevåg,
dørene åpner klokken 18:30,
andre og fjerde tirsdag i måneden.

På møtene serverer vi kaffe og noe å bite i.

VELKOMMEN!

STAVANGER FILATELIST-KLUB

HELSEHUSET STAVANGER

AVDELING FOR HELSEFREMMING OG MESTRING

Vi støtter dere innbyggere
til å fremme egen helse
for et meningsfylt og aktivt liv.

Nysgjerrig?

Les mer på vår nettside
bit.ly/hhstavanger

Stavanger
kommune

PORSELENSMALINGS GRUPPE

Vi er en noen damer som kommer sammen og maler på porselen. Er det noen som har lyst til å komme og male sammen med oss, så hadde det vært kjekt. Vi treffes på tirsdager på Bergeland Bydelscenter i Jelsagata og starter opp i September. Ta kontakt med Brit Bjørkli tlf. 45295913 for nærmere opplysninger.

Har du litt ledig tid? Kunne du tenkt deg en liten jobb?

Jeg er en voksen mann som er avhengig av rullestol og jeg søker etter en person som kan være mine armer og ben i enkle gjøremål.

Jeg bor på Tjensvoll sammen med min kone, og det hadde derfor vært fint om du bor i nærheten. Det er korte vakter, gjerne 2-3 timer om morgenen, og litt lengre om ettermiddag/helg dersom vi skal på tur eller gjøre en annen hyggelig aktivitet. Av og til er jeg på avlastning og da får du helt fri. Vi er også veldig fleksible med tanke på når du ønsker fri/ferie.

For meg kan du gjerne være en ungdommelig pensjonist. Du må snakke tydelig til meg da jeg selv har nedsatt tale evne.

Full opplæring vil bli gitt, og det stilles ingen krav til utdanning. Det vil være en fordel dersom du kjører bil. Det er også fint om du er en mann, da jeg allerede har veldig kjekke damer som hjelper meg.

Ønsker du å høre mer om hva dette går ut på så;
Ta gjerne kontakt med min kone, Lillian på tlf. 466 95 631
Eller med Karin i Abri Dialogue, tlf. 950 87 451

Gleder meg til å bli kjent med deg!

Pensjonistuniversitetet

Stavanger

Pensjonistuniversitetet Stavanger er en frivillig organisasjon for personer over 60 år. Vi arrangerer hver måned foredrag over aktuelle temaer.

Foredrag høsten 2023

23.08.23:	Min politiske reise ved statsforvalter Bent Høie	22.11.2023	Kommuneplan for en ny kommune. Bærekraftig utvikling av byen, øyene og sjøområdene. Ved Linda Christine Olsen og Kaj S. Lea, avdeling for byutvikling, Stavanger kommune
13.09.23:	Jens Hunseid - Rogaland eneste statsminister ved forfatter Thor Geir Harestad		
27.09.23:	Personopplysninger på avveie ved avd.dir. i Datatilsynet Veronika J. Buer		
18.10.23:	Val i krisetid. Den historiske betydninga av lokalvalet i 2023 ved førsteamanuensis i statsvitskap Svein Tuastad	13.12.2023:	Mellom nasjonalromantikk og europeisk mote, 100 års bunadshistorie i Rogaland. Ved etnolog på Jærmuseet, Målfrid Grimstvedt

Alle foredrag holdes i **Kulturhuset Sølvberget kl. 11.**

Medlemskontingent for 2023 er kr. 500. Medlemmene har gratis adgang til foredragene. Inngangspenger for ikke-medlemmer er kr. 100.

Hjemmeside: www.pustavanger.net, e-post: post@pustavanger.net

Sunde Bedehus

Sundeveien 29, Telefon: 922 53 496

Tisd.29. aug. kl. 10.00 Sunde Bedehus Formiddagstreff

Blåtur, påmelding Oppmøte V/ Svømmehallen, Kvernevik

Fred. 15.sep. kl. 19.00 Fredagskveld på bedehuset.

40 årsmarkering, tale v/ Torgeir Lauvås. Sang av Sigrid Bru og Asbjørn Eriksen

Tisd. 26. sep. kl 10.30

Besøk av Ingunn E. Holm

Ansv: Sunde Bedehus Formiddagstreff, Mob: 92253496

DU ER VELKOMMEN TIL HYGGESTUNDER I TRIVELIG MILJØ

Landsforbundet for offentlige pensjonister

Rogaland Sør lokallag

Landsforbundet for offentlige pensjonister (LOP) er en fagforening for offentlige pensjonister.

LOPs hovedformål er å verne om vår tjenestepensjon.

Lokallagsstyret (Foto: Kåre Bærheim)

LOPs grunnsyn og verdigrunnlag:

- Pensjonister har krav på å bli behandlet på lik linje med andre borgere.
- Ingen skal kunne diskrimineres på grunnlag av alder eller nedsatt funksjonsevne.
- Pensjonister har krav på sin del av velstandsutviklingen i samfunnet på lik linje med yrkesaktive.
- Det er et samfunnsansvar å legge til rette for at pensjonister kan delta aktivt i samfunnet ut fra interesser og forutsetninger.
- Eldreomsorgen må ha tilbud som ivaretar daglige behov og menneskelig verdighet.

Alle som har arbeidet i offentlig sektor, er tjenestepensjonister.

LOP er den eneste organisasjonen som spesifikt arbeider for offentlige pensjonisters interesser i forbindelse med trygdeoppgjørene.

LOP-medlemmer som ønsker det, får gratis, personlig og konfidensiell bistand i pensjonssaker og i saker som berører testamente, arv, skifte, booppgjør og fremtidsfullmakt.

Lokallaget, LOP Rogaland Sør, tilbyr medlemmene et variert program:

- Medlemsmøter med interessante foredrag, kulturelle innslag og trivelige matøkter.
- Kurs med aktuelle tema.
- Bedriftsbesøk.
- Rabatterte billetter til en rekke kulturarrangement i Sandnes kulturhus og Storstova på Bryne.
- Reiser i inn- og utland med reiseleder fra LOP, god guiding og godt, inkluderende fellesskap.

Hvert halvårsprogram gir tilbud om alle disse aktivitetene. Program for vårhalvåret sendes ut til alle medlemmer i januar, høstprogrammet i juni. Fullstendig program ligger også på hjemmesida vår, www.lop.no/rogaland

LOPere fra Rogaland Sør i Mijas, Andalucia. April 2023.

Foto: Privat.

Se gjerne på hjemmesida vår, www.lop.no/rogaland, eller ta kontakt dersom noe av dette er interessant for deg!

Vennlig hilsen
for LOP Rogaland Sør

lokallagsleder Bjørg Brekke Sørskog

E-post: bjorg.brekke.sorskog@kleppnett.no Tlf. 906 69 184

HINNASENTERET

Kurs- og aktivitetssenter

PROGRAM Høst 2023

Våre tilbud er for seniorer.

Flere av aktivitetene støttes av K-stud.

Går du med et ønske om å starte kurs eller en frivillighetsaktivitet, ta kontakt.

Servering

Under våre aktiviteter tilbys lunsjpakke; to halve påsmurte rundstykker, en kopp kaffe og vaffel for kr 50,- per pers.

Det er mulig å bestille kaker og bakst fra vårt kjøkken. Du er velkommen til å handle fra vårt kjøkken.

Åpent hverdager 08-14.00

Telefon: 51905790

Gamleveien 30B, 4018 Stavanger

E-post: hinn@hesbynett.no

Du finner mer om oss på:

www.hinnasenteret.no

 Frisør & fotterapeut VI-TØ er også på Hinnasenteret. Ta kontakt med Farah H. Razavi, mobil: 41649566.

MANDAG:

Håndarbeidsgruppe kl. 10.00

Veving, strikking mm. Treff annenhver uke. Oppstart 14. august.

Kunst- og kulturgruppe kl. 10.30

Kunst- og kulturforelesninger ved gjester og egne krefter. Oppstart 18. september.

Fransk konversasjon kl. 11.00

– Viderekomne. Vi kommer sammen og samtaler på fransk. Ingen lærer. Oppstart 04. september. Semesterkontingent kr 150,-.

Mandag 04. Des. kl. 10-13

Kom å bli med og lag fin

Juledekorasjon/krans. Ta kontakt.

Kursavgift kr 500,- alt materialet er inkludert. Lærer: Olaug Eide

TIRSDAG:

Bridge – viderekomne kl. 10.00

Vi samles i stuen for hygge og spill. Kontingent kr 150,- Oppstart 15. august.

Turgruppe kl. 11.00

Ca. 1 times tur i nærområdet. Oppstart 01. august. Lunsj etterpå.

ONSDAG:

Bridgekurs for nybegynnere kl. 10.00

Oppstart 20. september v/min.8stk.
6 samvær, kursavg. kr 700,-.
Lærer Thom Hinna.
Påmeldingsfrist 11. september.

Spansk dagligtale kl. 10.00

Videreføring av grunnkurs,
bør kunne litt fra før.
Oppstart 18. oktober. 10 ganger ved
min. 6 stk. påmeldte.
Påmeldingsfrist 01. oktober.
Kursavgift kr 850,-.
Lærer: Odrun Eiken Cruz.

Andakt i kirkerommet kl. 10.15

– Etsamarbeid med Hinna Menighet.
Oppstart 09. august.

Hinnasenterets seniorklubb kl. 10.40

Vi møtes i stuen til underholdning,
åresalg, drøs, og fellesskap.
Medlemskontingent kr 250,-.
Nye medlemmer alltid velkomne!
Oppstart 09. august.

Sterk og stødig kl. 12.45-13.45

Treningsgruppe for seniorer.
– Et samarbeid med fysioterapitjenesten
og frivillige aktører. Ingen påmelding.
Merk: programmet følger skoleruta.

TORS DAG:

Yoga kl. 09.30

10 ganger med instruksjon av
Ellen Thomseth.
Kursavgift kr 1100,-.
Oppstart 10. aug.
Matter for utlån. Ta med et godt teppe.
– Mulig å kjøpe lunsjetterpå.
Påmeldingsfrist 07. aug.

Bridgekurs kl. 10.00

For deg som vil friske opp gamle
kunnskaper med lærer Paul A. Hinna.
Oppstart 17. august.
Kursavgift kr 650,-.
Meld deg sammen med en makker.
Påmeldingsfrist 7. aug.

Sosialt treff kl. 11.30

-Uforpliktende fellesskap uten fast
program. Selvstyrt gruppe.
Det er mulig å kjøpe lunsj.
Oppstart 03. august.

FREDAG:

Snekkerboden kl. 10.00

Treskjæring og annet trearbeid.
Semesterkontingent kr 200,-.
Oppstart 04. august.

Malegruppe kl. 10.00

– Alle teknikker. Vi inspirerer hverandre.
Semesterkontingent kr 200,-.
Oppstart 04. august.

Åpen kafe kl. 11-13.00

Ta deg en tur innom for lunsj,
kaffe, drøs og fellesskap.
Oppstart 04. august.

SKIPPER WORSE SPORT

Skipper Worse Sport har vært aktiv i 35 år den 12.02.2020. Vi er en uavhengig forening av voksne, glade kvinner og menn fra 60 år, som liker å trimme. Hver tirsdag og torsdag trimmer vi i Stavanger Idrettshall SAL A. Fra kl. 09.00 til kl. 11.00 kan du spille badminton. Fra kl. 11.00 til kl. 12.00 er det musikk og gymnastikk.

Vi har god plass og greie garderober med dusj. Vi er nå 135 medlemmer og betaler kr. 300,00 i årskontigent.

Vi har plass til flere og ønsker nye medlemmer hjertelig velkommen.

For opplysninger: Berit Garvik
berit.garvik@wemail.no

Mobil: 951 12 122

Hei alle pensjonister

Vi vil øke kapasiteten i gruppen og ta med flere. Er du nylig blitt alene som pensjonist eller lignende? Kanskje du har fått litt god tid nå og søker nytt nettverk?

Vi er en gjeng med kjekke damer som treffes med jevne mellomrom. Tilbudene er mange og vi søker dere som har lyst og tid til bli kjent med nye. Ta kontakt på mail sissel.kvale@lyse.net så snakkes vi.

PROGRAM FOR STAVANGERLÆRERNES PENSJONISTLAG HØSTEN 2023

19.09 Einar Haukås. «Ikke et A4-liv»

24.10

21.11 Vi besøker Ledaal Teppeveveri og får en gjennomgang av historie og virksomhet. v/Cathrine Hærem

Adressen er: Rosenkrantzgt. 45

Vi spiser på Arkeologisk Museum.

12.12 Forfatter Solveig Helland snakker om «Jeg og du, Aleks (ander Kielland).»

Det arbeides fortsatt med innhold for 24.10

Møtene holdes i Frelsesarmeens lokaler i Kongsgaten 50, og de starter kl 11.00.

I tillegg til foredrag, blir det sang, opplesning og mat og kaffe. Hvis du er medlem, betaler du 100 kr, hvis du ikke er medlem, betaler du 150 kr. Påmelding tre dager før møtet på telf. 90602848.

Røde Fjær aksjonen gjennomføres hvert 5. år, og finansierer m.a. Ridderrennet på Beitostølen - verdens største vintersportsuke for syns- og bevegelseshemmede.

Vi er gode venner som hjelper andre. Vil du bli med oss?

Lions er en verdensomspennende, frivillig serviceorganisasjon med 1,4 millioner medlemmer i 210 forskjellige land. I Norge er vi 10 tusen medlemmer i 435 forskjellige klubber. Vi er politisk og religiøst nøytrale, men har felles verdigrunnlag og felles mål. Vi har et stort fokus på klubbenes egne nærområder med tiltak for eldre og for barn og unge - først og fremst i miljøer hvor noen lett faller utenfor.

Det er 9 Lionsklubber i Stavanger, ca 300 kvinner og menn som bruker litt av sin fritid for å hjelpe andre:
LC Stavanger - LC Stavanger/Finnøy - LC Stavanger/Gyda -
LC Stavanger/Hafsr fjord - LC Stavanger/Harald Hårfagre -
LC Stavanger/Hinna - LC Stavanger/Jåtten -
LC Stavanger/Tasta - LC Stavanger/Øyane

LIONS
RØDE
FJÆR

Kontakt vår soneleder om du ønsker informasjon om medlemskap. Telefon: 977 17 342

Returadresse:
«Mortepumpen»
Innbyggerservice
Olav Kyrresgt. 23,
Postboks 8001
4068 STAVANGER

Datahjelp

Vil du lære å bruke smarttelefon, PC eller nettbrett? Vil du kjenne deg tryggere på internett? Kom innom et av våre tilbud, så hjelper vi deg!

Hundvåg

Drop-in hver mandag klokken 11:30 – 14:00 i kaféen på Øyahuset. Ingen påmelding.

Mandagskaféen har siste åpningsdag før sommerferien 19. juni og oppstart igjen 21. august. Ta kontakt med Ann Therese Madland på Hundvåg frivilligsentral dersom du ønsker å avtale datahjelp utenom kafétiden, telefon 992 90 718.

Storhaug

I frivilligsentralen i Kvitsøygata 3 er det drop-in datahjelp på tirsdager i oddetallsuker, i forbindelse med at det serveres nabolagssuppe klokken 16:00 – 17:30. Siste gang før sommerferien er 20. juni.

I sentrum på Sølvberget

Gratis datahjelp i inntil 20 minutter, mandag til torsdag klokken 17:00 – 21:00 i informasjonsskranken i 1. etasje. Åpent hele sommeren.

Judaberg

Datahjelp på biblioteket fredager klokken 09:00 – 11:30 i partallsuker. Ikke tilbud i skolens sommerferie.

Vikevåg

Datahjelp med drop-in hver mandag klokken 11.30 – 13:00 på Rennesøy bibliotek i Vikevågeveien 128. For mer informasjon og for åpningstider i sommerferien, ta kontakt med Innbyggerservice på tlf. 51 50 70 90.

Hinna

Datagruppe på torsdager klokken 10:00 – 11:30 på Idunhuset, Gamleveien 53. Ta kontakt med Hinna frivilligsentral 51 50 78 21/918 42 657.

Hjertelig velkommen skal du være!

Stavanger
kommune